

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та
самостійної роботи студентів
з навчальної дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА»

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
усіх форм навчання спеціальності
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2017

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Організаційне забезпечення економічної безпеки підприємства» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» усіх форм навчання спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність») / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. О. Б. Жихор. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 69 с.

Укладач О. Б. Жихор

Рецензенти : д-р екон. наук, проф. А. В. Доронін, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського;
д-р екон. наук, проф. Т. В. Давидюк, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, протокол № 1 від 31.08.2016 року

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	6
2 ІДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	53
3 САМОСТІЙНА РОБОТА	58
СПИСОК РЕКЕМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	64

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Організаційне забезпечення економічної безпеки підприємства» є надання базових знань щодо всіх суттєвих аспектів прийняття обґрунтованих проектних рішень з врахуванням економічної безпеки підприємств в сучасних кризових умовах господарювання, які б дозволили отримати високий рівень кваліфікації у вищезгаданій сфері діяльності, а також набуття навичок щодо реалізації на практиці отриманих знань для забезпечення майбутнім випускникам конкурентних переваг на ринку праці.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Організаційне забезпечення економічної безпеки підприємства» є формування у студентів належного рівня знань щодо сутності та основних складових економічної безпеки держави; складу та структури середовища, в рамках якого здійснюють свою діяльність підприємства, а також факторів, що впливають на стан економічної безпеки підприємства; основних загроз економічної безпеки підприємства, вміння своєчасно їх виявляти та аналізувати, а також застосовувати методи оцінки та зниження цих загроз; впливу держави на стан економічної безпеки підприємства, а також визначення можливих напрямків впливу будівельного підприємства на стан економічної безпеки держави; напрямків та цілей адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі; сутності та видів інформаційно-аналітичного забезпечення процесу планування економічної безпеки підприємства; місця, ролі, принципів та джерел інформації в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємства; методів управління та розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність основних складових економічної безпеки держави;
- склад та структуру середовища, в рамках якого здійснюють свою діяльність будівельні підприємства, а також фактори, що впливають на стан економічної безпеки підприємства;
- основні загрози економічної безпеки підприємства, вміння своєчасно їх виявляти та аналізувати, а також застосовувати методи оцінки та зниження цих загроз;
- напрямки та цілі адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі; сутність та види інформаційно-аналітичного забезпечення процесу планування економічної безпеки підприємств;
- місце, роль, принципи та джерела інформації в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємств;
- методи управління та розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

вміти:

- виявити основні загрози економічної безпеки підприємства, вміти своєчасно їх аналізувати, а також застосовувати методи оцінки та зниження цих загроз;
- застосовувати методи управління та розробки стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства;
- виявляти вплив законів економіки на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- вміти самостійно приймати управлінські рішення з питань фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах обмеження часу; вміти обирати оптимальні фінансові рішення в контексті забезпечення фінансової безпеки підприємства;
- оцінювати фінансову стратегію і фінансову політику підприємства в умовах забезпечення його фінансової безпеки.

мати компетентності:

- СК 20. Здатність правильно визначати основні категорії забезпечення економічної безпеки підприємств;
- СК 21. Уміння застосовувати нормативно-правові акти, що регулюють відносини в області забезпечення економічної безпеки підприємств з метою розв’язання питань, що виникають на практиці.

1 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Теми практичних занять Для студентів 5 і 6 курсів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
Модуль 1 Економіка проектних рішень в будівництві			
Змістовий модуль 1 Теоретико-методологічні основи управління економічною безпекою будівельного підприємства			
1.1	Економічна безпека: природа і передумови формування	4	1
1.2	Економічна безпека та державне регулювання економіки	4	1
1.3	Система побудови економічної безпеки будівельного підприємства	4	1
1.4	Механізм забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства	4	1
Змістовий модуль 2 Фінансово-організаційне забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств			
2.1	Критерії економічної безпеки будівельного підприємства та її рівні	4	1
2.2	Адаптація будівельного підприємства як засіб забезпечення його економічної безпеки	4	1
2.3	Інформаційне забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства	4	1
2.4	Діяльність служби безпеки будівельного підприємства	2	1
Усього		30	8

Практичні завдання до теми 1

Завдання 1

Симуляційна гра «Упровадження справи в міжнародному судіспарведливості ООН».

Текст симуляційної гри: Аркадія, Батавія і Карібу є сусідніми країнами. Всі вони є членами ООН. Історія свідчить, що народи цих країн мають тривалий досвід збройних конфліктів, у яких держави часто змінювали супротивників і вступали в коаліції одна проти одної. Історична пам'ять ворожнечі все ще вагомо впливає на дипломатичні відносини між цими країнами. Аркадія і Карібу є економічно розвиненими країнами, вони мають ядерну зброю, в той час як Батавія є біднішою країною і має лише численну армію, озброєну звичайними типами зброї.

Тривалий час відносини між Аркадією і Батавією розвиваються на межі конфлікту. Причиною цього є діяльність організації релігійних фанатиків (так

званої «Організації борців за релігійну свободу Аркадії»), яка неодноразово розміщувала бомби в урядових будівлях в Аркадії, що призвело до загибелі декількох чиновників і масових руйнувань державної власності Аркадії. Таким способом «Організація борців» протестує проти дискримінаційної політики уряду Аркадії щодо частки населення цієї країни, яка дотримується релігії, що не є офіційною в Аркадії, але є офіційною в Батавії. «Організація борців» складається з осіб, які мають громадянство Аркадії, але емігрували до Батавії, тому що потерпали від політичних переслідувань з боку уряду Аркадії. Фактично, уряд Аркадії забороняє деякі релігії, які вважає небезпечними для суспільства, у тому числі релігію, що захищає «Організація борців».

Аркадія звинуватила Батавію у тому, що ця держава надає притулок «Організації борців за релігійну свободу», чим фактично створює умови для її терористичної діяльності. Аркадія скаржиться на те, що Батавія офіційно відмовилась від екстрадиції членів цієї терористичної організації, незважаючи на те, що їх провину було доведено.

Батавія також відмовилась від розслідування та покарання членів «Організації борців».

Після останньої руйнівної атаки з боку «Організації борців» поліція Аркадії захопила посольство Батавії в столиці Аркадії та заточила дипломатичний персонал посольства до тюрми. Несподівано лідерів «Організації борців», які проживали у Батавії, було знайдено мертвими у їхніх будівлях. Уряд Аркадії підтвердив, що це – справа секретної служби Аркадії, яка оперує на території Батавії. Аркадії виправдовує свої дії постійними терористичними атаками і загрозами безпеці, які спрямовуються з території Батавії. Аркадія вважає, що дипломатичний персонал Батавії має бути ув'язнений, до того часу, як злочинці та терористи будуть знайдені й покарані урядом Батавії.

Як результат цих подій – напруженість у відносинах між країнами зросла. Почастішали збройні сутички на кордонах. Кожна сторона звинувачує іншу в тому, що це вона почала стріляти. Нарешті, уряд Батавії мобілізував армію і послав її на кордон з Аркадією. Уряд Батавії також почав арештовувати цивільних громадян Аркадії, які не є членами «Організації борців», та розміщувати їх у спеціальному концентраційному таборі біля столиці Батавії. Уряд Батавії також відмовився надавати інформацію родичам ув'язнених про стан їх здоров'я.

Батавія також попросила Карібу забезпечити допомогу у випадку відкритого конфлікту з Аркадією. Батавія і Карібу знаходяться у добросусідських відносинах. Уряд Карібу декларував, що ця країна буде знаходитись на боці Батавії у випадку конфлікту з Аркадією.

Реагуючи на ці події, Рада Безпеки ООН підтвердила факти терористичних атак з боку «Організації борців», арешти цивільних громадян Аркадії у Батавії та арешти дипломатів у Аркадії. Але, незважаючи на це, сьогодні Рада Безпеки ООН не може вжити заходів для врегулювання конфлікту, тому що один з постійних членів Ради застосував своє право вето на рішення Ради. Рада Безпеки ООН запропонувала мирне розв'язання конфлікту за результатами розглядання цієї справи у Міжнародному суді справедливості ООН.

Але під час засідання Ради Безпеки ООН щодо цієї справи, «Організація борців» здійснила найбільш руйнівну атаку на території Аркадії з метою підтвердження життєво спроможності цієї терористичної організації. Більше ніж 150 солдат і офіцерів армії Аркадії було вбито в помешканні військових казарм.

Через день після цієї атаки армія Аркадії перейшла кордон і захопила різні стратегічно важливі об'єкти на території Батавії. Але намагання захопити столицю Батавії були марні.

У той же час Карібу, відповідно до домовленостей з урядом Батавії, відправила свою армію до Аркадії. Армія Карібу захопила декілька об'єктів на території Аркадії.

Після декількох тижнів конфлікту, протягом яких обидві сторони загрожували застосувати ядерну зброю, Генеральний секретар ООН запропонував підписати домовленість про припинення вогню і відвести війська з чужих територій.

Але країни-учасники конфлікту не змогли досягти рішення, яке б задовольнило усіх.

Аркадія і Батавія домовились про розглядання справи у Міжнародному суді справедливості ООН. Аркадія просить суд визнати, що Батавія та Карібу порушили заборону про застосування сили, і дії Аркадії були у межах міжнародного права. Батавія, у свою чергу, просить суд визнати, що Батавія не порушувала міжнародне право, а навпаки, Аркадія порушила принцип про незастосування сили, і дії Аркадії не можуть класифікуватись як самооборона.

Карібу просить суд визнати, що він (суд) не має юрисдикції розглядати дії Карібу в цьому конфлікті.

З'ясуйте ситуацію як загрозу економічній безпеці держав.

Методичні рекомендації до завдання 1

Стимуляційна гра має метою розвиток знань та навичок студентів щодо застосування норм міжнародного права, аргументування позиції у суді та пошуку шляхів розв'язання складних конфліктів.

Основна проблема стимуляційної гри полягає в аргументації можливості/неможливості застосування ст. 2 (4) Хартії ООН про те, що «гуманітарна інтервенція» можлива лише у випадку самооборони (ст. 51). У випадку визнання можливості застосування ст. 51, Міжнародний суд справедливості має визначити засоби покарання порушників згідно з міжнародним правом, наприклад, призначити економічні санкції. Обов'язкові економічні санкції з боку Ради Безпеки ООН, у принципі, є ефективним інструментом тиску на уряди країн з метою досягти розв'язання конфліктів і забезпечення прав людини у зонах конфлікту. У той же час, економічні санкції часто негативно впливають на бідніші групи населення, жінок та дітей, погіршуючи їхній стан більше, ніж економічний стан урядовців.

Для роботи над завданнями симуляційної гри викладач має розподілити студентів на 5 груп:

- 1) судді Міжнародного суду справедливості ООН;

- 2) експерти Міжнародного суду справедливості ООН;
- 3) адвокати і представники Аркадії у суді;
- 4) адвокати та представники Батавії у суді;
- 5) адвокати і представники Карібу в суді.

Протягом попереднього етапу роботи над стимуляційною грою викладач надає студентам необхідний час для підготовки аргументації позиції сторін у суді та стратегії захисту своєї позиції. Студенти можуть використовувати джерела Інтернету, приклади вирішення подібних справ у суді, експертні оцінки і висловлювання щодо справи для підготовки позиції своєї команди. Викладач має пояснити студентам, що успіх команди в стимуляційній грі базується на двох складових – (1) глибокому знанні та розумінні норм міжнародного права, можливості застосовувати норми права у конкретному випадку і (2) стратегії ведення справи у суді, правильності та коректності обраної аргументації.

Завдання 2

За гіпотетичними даними (табл. 1.1) макроекономічних показників України за 2012–2013 роки здійсніть оцінку безпеки грошового ринку й інфляційних процесів валютної безпеки та банківської безпеки держави.

Таблиця 1.1 – Дані для розрахунку

№ з/п	Показник	2012 рік	2013 рік
1	ВВП, млн грн.	1302079	1408889
2	Індекс інфляції, %	104,6	99,8
3	Наявні засоби, млн грн.	16900	19541
4	Депозити банків, млн грн.	63 824	69 534
5	Короткострокові депозити в ін. валюті, млн грн.	45 535	47 283
6	Короткострокові депозити в національній валюті, млн грн.	29172	31131
7	Кредити банків, млн грн.	84 642	93 741
8	Довгострокові кредити банків, млн грн.	36 340	39 032
9	Депозити в ін. валюті, млн грн.	56986	61750
10	Кредити банків у реальний сектор, млн грн.	28 545	31 659
11	Цінні папери, крім акцій, млн грн.	5527	334
12	Курс гривні до долара, грн.	8,05	8,09
13	Банківський капітал, млрд грн.	865	943
14	Іноземний банківський капітал, млрд грн.	566	732

Методичні рекомендації до завдання 2

1. Здійснити розрахунок грошових агрегатів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Розрахунки грошових агрегатів

Грошовий агрегат	Розрахунки
M0	наявні засоби в обігу
M1	M0 + короткострокові депозити в національній валюті
M2	M1 + короткострокові депозити в іноземній валюті й інші депозити
M3	M2 + цінні папери, крім акцій

2. Оцінка рівня фінансової безпеки здійснюється за показниками та нормативними значеннями згідно Наказу Міністерства економіки України.

Завдання 3

Вам, як співробітнику Міністерства економіки України, доручено проаналізувати ступень відповідності показників грошово-кредитної безпеки держави рівню, прийнятому за оптимальний у розвинених країнах ЄС (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Вихідні дані, млрд грн.

Показник	Значення за роками			
	1	2	3	4
ВВП	220,73	272,08	354,73	475,79
Обсяг грошового агрегату M3	201,27	257,72	329,91	446,76
Обсяг грошового агрегату M2	212,55	262,92	339,06	463,83
Обсяг готівки,	158,00	200,28	248,91	347,54
Рівень інфляції (грудень до грудня попереднього року), %	110,3	111,6	116,6	122,3
Офіційний курсу гривні за 1долар США	6,05	6,05	5,65	5,7
Середня процентна ставка за кредитами комерційних банків	18,6	17,1	15,5	14,5
Валові міжнародні резерви України, місяці імпорту	33,87	49,52	55,87	85,84

Зробіть висновки, підтвердивши їх розрахунками та графічним зображенням динаміки результатів.

Методичні рекомендації до завдання 3

Оцінка рівня фінансової безпеки здійснюється за показниками та нормативними значеннями згідно Наказу Міністерства економіки України.

Завдання 4

За допомогою показників таблиці здійсніть оцінку боргового фінансування дефіциту державного бюджету країни за даними таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Динаміка обсягу запозичень та погашень запозичень фінансування дефіциту державного бюджету країни

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Обсяг запозичень, млн грн з них:	7135,6	10 316,10	13 422,20	11 860,40	10 447,60	33 316,50	88 877,40
внутрішні	5919,8	6186,3	6896,6	1581,9	3573	27 118,60	70 069,50
зовнішні	1215,8	4129,8	6525,6	10278,5	6874,6	6197,9	18807,9
Обсяг погашення запозичень, млн грн, з них:	7356,6	9205,6	14 289,10	9842,8	6470,6	6028,2	27 447,70
внутрішні	2019,1	3659,2	8341,1	4157,3	2366,8	3659,7	14 518,00
зовнішні	5337,5	5546,4	5948	5685,5	4103,8	2368,5	12929,7

Методичні рекомендації до завдання 4

Розрахунок здійснюється за наступними показниками.

1. Величину фінансування бюджетного дефіциту за рахунок державних запозичень, скориговану на обсяг погашення боргу, демонструє показник «Чисте боргове фінансування», з допомогою якого можна оцінити фактичний розмір коштів, спрямованих на покриття дефіциту за рахунок державного боргу. Цей показник відображає на скільки зріс обсяг прямого державного боргу за рахунок державних запозичень. Проте його величина зростає і за рахунок інших чинників, таких як виконання державних гарантій, зміна валютних курсів, в яких виражені боргові зобов'язання, та ін.

2. Показник «Чисте боргове фінансування» можна подати як коефіцієнт покриття запозичень, тобто як співвідношення обсягів запозичень і погашення. Звісно, абсолютні величини не дають можливості повною мірою порівняти однойменні показники в часі та просторі, для цього використовують відносні величини. У нашому випадку це відносна величина координації, яка відображає співвідношення обсягів запозичень і погашення та перебуває в прямій залежності від показника «Чисте боргове фінансування». Цей коефіцієнт

набуває значень, більших за 1 (або більше 100 %), за умови, коли чисте боргове фінансування більше нуля або обсяг запозичень перевищує обсяг погашення, і навпаки.

3. Оцінити поточний напрям динаміки чистого боргового фінансування можна з допомогою відносного показника — коефіцієнта прискорення боргового фінансування, тобто співвідношення коефіцієнтів покриття запозичень за звітний та базові роки. Це відносна величина динаміки, яка відображається співвідношенням обсягів запозичень і погашення у різні моменти часу. Тому цей показник набуває значень, більших за 1 (або більше 100%), за умови, коли коефіцієнт покриття запозичень у звітному періоді перевищує відповідний базовий показник, тобто відбувається збільшення чистого боргового фінансування або прискорюються темпи фінансування бюджету за рахунок державного боргу.

Завдання 5

За даними показниками макроекономічного стану країни в таблиці 1.5 проаналізуйте боргове навантаження та платоспроможність України, за умови, що курс долара США: 1\$ = 26 грн. Висновки аргументуйте.

Таблиця 1.5 – Показники макроекономічного стану України

№ з/п	Показник	Період
1	ВВП, млрд грн.	914,720
2	Доходи державного бюджету, млрд грн.	209,7
3	Видатки державного бюджету, млрд грн.	242,4
4	Експорт товарів та послуг, млн дол. США	54253
5	Імпорт товарів та послуг, млн дол. США	56275
6	Сальдо торговельного балансу (за методологією платіжного балансу), млн дол. США	2022
7	Обсяг трансфертів з державного бюджету, млрд грн.	62,3
8	Платежі за внутрішнім Державним боргом, млрд грн.	17,929
9	Платежі за зовнішнім Державним боргом, млрд грн.	12,623
10	Обсяг державного боргу, млрд грн.	316,9
11	Обсяг внутрішнього державного боргу, млрд грн.	105,13
12	Обсяг зовнішнього державного боргу, млрд грн.	211,77

Методичні рекомендації до завдання 5

Для аналізу динаміки обсягу державного бо боргової та бюджетної безпеки України за вказаний період слід використати методику розрахунку рівня економічної безпеки України, яка затверджена Наказом Міністерства економіки України.

Евристичні завдання до теми 2

Завдання 1

Ви власник підприємства, яке займається виготовленням підакцизної продукції. Вам необхідно визначитися, з яких елементів адміністративного регулювання як складової нормативно-правового забезпечення підприємництва, необхідно розпочати свою діяльність.

Методичні рекомендації

При розв'язанні завдання необхідно враховувати такі положення:

1. Адміністративне регулювання як складова нормативно-правового забезпечення підприємництва має цілий арсенал адміністративних засобів, що базуються на силі державної влади і включають різного роду заборони, дозволи, примушування тощо.

2. Основними видами адміністративного регулювання, що використовуються нині, є державна реєстрація підприємства, ліцензування, сертифікація та стандартизація.

Завдання 2

Вам, як співробітнику Департаменту Міністерства фінансів необхідно визначити, як змінилося податкове навантаження в країні виходячи з наступних даних: обсяг всіх податкових надходжень до державного (зведеного) бюджету в 2010р. становив 30 млрд грн, а у 2011р. – 35 млрд грн. За даний період валовий внутрішній продукт склав відповідно у 2010р. 90 млрд грн, а у 2011р. – 100 млрд грн.

Методичні рекомендації

Для того, щоб розрахувати податкове навантаження в країні необхідно спочатку розрахувати податкове навантаження за 2010 рік, потім за 2011 рік. Після отриманих результатів, різниця між показниками податкових навантажень за відповідні роки і надасть нам відповідь на питання задачі.

Відповідно до цього необхідно розуміти, яким чином можливо розрахувати податкове навантаження.

Податкове навантаження (ПН) на макрорівні визначається як співвідношення податкових надходжень та надходжень до загальнообов'язкових державних соціальних фондів (НП) до валового внутрішнього продукту (ВВП).

Розрахуємо податкове навантаження (тягар):

$$ПН_{2010} = \frac{30 \text{ млрд грн}}{90 \text{ млрд грн}} \cdot 100 \% = 30 \% ;$$

$$ПН_{2011} = \frac{35 \text{ млрд грн}}{100 \text{ млрд грн}} \cdot 100 \% = 35 \% .$$

Після проведених розрахунків отримуємо відповідь, що податкове навантаження зросло з 30 % у 2010 р. до 35 % у 2011 р., або на 5 %.

Завдання 3

Вам як співробітнику казначейства необхідно визначити послідовність сплати боргу суб'єктом підприємницької діяльності, виходячи з наступних даних: 14.02.2011р. на відповідний рахунок казначейства здійснюється зарахування сплачених платником коштів у сумі 10 000 грн та станом на вказану дату обліковується податковий борг у вказаній сумі, у тому числі за складовими: борг, який виник 10.01.2011р., зі сплати пені – 1 000 грн; який виник 19.01.2011р., з основного платежу – 5 000 грн та зі сплати штрафних санкцій – 1 000 грн; який виник 30.01.2011р., з основного платежу 2 500 грн, зі штрафних санкцій – 500 грн.

Методичні рекомендації

При вирішенні задачі необхідно ознайомитися з Податковим Кодексом України.

Відповідно до нього, на виконання пункту 87.9 статті 87 у разі наявності у платника податків податкового боргу органи державної податкової служби зобов'язані зарахувати кошти, що сплачує такий платник податків, в рахунок погашення податкового боргу згідно з черговістю його виникнення незалежно від напрямку сплати, визначеного платником податків.

Відповідно, погашення таких складових боргу повинно здійснюватися у такій послідовності:

- у першу чергу – заборгованості зі сплати пені у сумі 1 000 грн, яка виникла 10.01.2011р.;
- у наступну чергу – заборгованості з основного платежу у сумі 5 000 грн, яка виникла 19.01.2011р.;
- далі – погашення заборгованості зі сплати штрафних санкцій у сумі 1 000 грн, яка виникла 19.01.2011р.;
- потім – погашення заборгованості з основного платежу у сумі 2 500 грн, яка виникла 30.01.2011р.;
- в останню чергу погашається залишок несплачених штрафних санкцій у сумі 500 грн, що виник 30.01.2011р.

У разі, якщо погашення податкового боргу відбулось за рахунок зменшення грошових зобов'язань, визначеного у податковій звітності (у тому числі уточнюючій) або за рахунок бюджетного відшкодування погашення складових податкового боргу проводиться у викладеному вище порядку.

Завдання 4

Вам як аналітику Департаменту Міністерства фінансів необхідно визначити коефіцієнт виконання планових податкових надходжень від податку на додану вартість, якщо відомі наступні дані: при складанні бюджету обсяг податкових надходжень від податку на додану вартість на 2011 р. був запланований у розмірі 500 тис. грн, а фактично склав 450 тис. грн.

Методичні рекомендації

При розрахунку й аналізу необхідно скористатися формулою розрахунку коефіцієнту виконання планових податкових надходжень (K_e).

Він розраховується як відношення фактичних податкових надходжень (Π_ϕ) до планових (Π_n):

$$K_e = \frac{\Pi_\phi}{\Pi_n}, \text{ або у відсотках: } K_e = \frac{\Pi_\phi}{\Pi_n} \cdot 100 \%.$$

Відповідно:

$$K_e = \frac{450 \text{ тис. грн}}{500 \text{ тис. грн}} = 0,9, \text{ або } K_e = \frac{450 \text{ тис. грн}}{500 \text{ тис. грн}} \cdot 100 \% = 90,0 \%.$$

Таким чином, коефіцієнт виконання планових податкових надходжень від податку на додану вартість буде дорівнювати 0,9 або 90 %.

Завдання 5

Вам як керівнику підприємства, необхідно розробити механізм забезпечення економічної безпеки підприємства.

Методичні рекомендації

При розв'язанні завдання необхідно враховувати такі положення:

1. Виходячи з цілей створення бізнесу, а також галузевої специфікації бізнесу і загальноекономічної ситуації на ринках певного підприємства необхідно сформувати філософію підприємства.

2. Щоб досягти мети бізнесу на основі філософії підприємства, необхідно розрахувати потреби бізнесу в різних ресурсах.

3. Наступним і найважливішим етапом забезпечення економічної безпеки підприємства є стратегічне планування і прогнозування його економічної безпеки. На цьому етапі важливо розробити документ – стратегічний план забезпечення економічної безпеки підприємства.

4. На основі розробленого стратегічного плану необхідно виробити загальні й функціональні рекомендації щодо реалізації запланованих установок, які, якщо це можливо, повинні містити певні кількісні характеристики і спеціальні додатки до стратегічного плану.

5. Після розроблення стратегічного плану і вироблення рекомендації щодо його реалізації здійснюється стратегічне планування фінансово-господарської діяльності.

6. Наступним етапом механізму забезпечення економічної безпеки підприємства є проведення оперативного оцінювання рівня забезпечення і поточне тактичне планування економічної безпеки підприємства.

7. Після вибору за результатами розрахунків кращого варіанту і аналізу інших виробляються оперативні рекомендації щодо поточного планування діяльності підприємства, а також кількісні завдання.

8. На основі оперативної оцінки рівня економічної безпеки підприємства і вироблених рекомендацій здійснюється оперативне планування фінансово-господарської діяльності підприємства.

9. Після всього проводиться практична реалізація розроблених планів.

10. Для досягнення найгарнішого результату в перспективі, необхідно у процесі здійснення підприємством своєї фінансово-господарської діяльності збирати інформацію для аналізу стану його економічної безпеки, на основі якої можливо в подальшому оцінити функціональні й сукупні критерії економічної безпеки цього підприємства.

Евристичні завдання до теми 3

Завдання 1

Вам, як начальнику служби безпеки необхідно проаналізувати діяльність фірми-конкурента щодо її впливу на економічну безпеку вашої фірми шляхом визначення зовнішніх загроз економічній безпеці підприємства. Запропонувати заходи безпеки відповідно до отриманих результатів.

Методичні рекомендації до розв'язання завдання 1

При розв'язанні завдання необхідно проаналізувати діяльність фірми-конкурента за наступними напрямками:

Фінансовий стан фірми-конкурента

- Розмір прибутку за минулий рік.
- Розмір доходу за минулий рік.
- Рентабельність за минулий рік.
- Тенденції у фінансовій діяльності за останні декілька років.
- Що-небудь незвичайне у фінансових справах (приклади: зміна виду діяльності, дуже великі відрахування консультативним фірмам та ін.).

- Характеристика загального фінансового стану фірми.

Ціноутворення фірми-конкурента

- Рівень цін фірми-конкурента.
- Політика цін фірми-конкурента.
- Якщо ціни нижче, ніж у нас, за рахунок чого це досягається?
- Як фірма реагує на цінову конкуренцію?

Кадрова політика фірми-конкурента

- Який стиль управління прийнятий у фірмі-конкуренті?
- Яка моральна атмосфера у фірмі-конкуренті?
- Найбільш важливі для фірми-конкурента співробітники, їх особисті дані.
- Кого з них ми могли б схилити на нашу сторону? Як?
- Якою репутацією користується фірма як працедавець?

Становище фірми-конкурента на ринку

- На які верстви населення розрахована продукція (послуги) фірми?
- «Чи досягає мети» її реклама?
- За які сегменти ринку з тих, в яких ми не працюємо, фірма веде боротьбу? Скільки відсотків сегменту вона контролює.
- За які сегменти ринку (з тих, в яких ми працюємо) фірма веде боротьбу? Скільки відсотків сегменту контролюється.
- Яку унікальну продукцію випускає фірма?
- Як охороняються ці ноу-хау?
- Якість обслуговування клієнтів.
- З ким з клієнтів у фірми склалися як найкращі відносини?
- Втрата яких клієнтів виявилася б для фірми-конкурента найважчою?
- Хто з працівників фірми-конкурента має на клієнтів найбільший вплив?
- Чи можемо ми схилити цих працівників фірми-конкурента на свою сторону? Якщо так, то яким чином?
- Хто найважливіші постачальники фірми-конкурента?
- Чи можемо ми схилити їх на свою сторону? Якщо так, то яким чином?

Завдання 2

Вам, як начальнику служби безпеки необхідно проаналізувати діяльність фірми-конкурента щодо її впливу на економічну безпеку вашої фірми шляхом визначення зовнішніх загроз економічній безпеці підприємства. Запропонувати заходи безпеки відповідно до отриманих результатів.

Методичні рекомендації до розв'язання завдання 2

При розв'язанні завдання необхідно проаналізувати діяльність фірми-конкурента за наступними напрямками:

Плани фірми-конкурента

- Чи прагне фірма-конкурент зберегти свої позиції на ринку або активно розвиватися?
- У чому полягає довгострокова стратегія фірми-конкурента?
- У чому полягає короткострокова стратегія фірми-конкурента?
- Чи не збирається фірма-конкурент придбати яке-небудь підприємство або ж, з чуток, вона може бути сама ким-небудь придбана або поглинена? Як ми можемо уточнити ці відомості?
- Якщо інформація підтвердилася, чи є у фірмах, з якими фірма-конкурент веде загальну діяльність, співчуваючі нам працівники (назвати прізвища і посади)?
- Чи є які-небудь відомості щодо підготовки фірмою-конкурентом нової продукції або нового виду обслуговування? Як ми можемо уточнити ці відомості?

Престиж фірми-конкурента в діловому світі

- Охарактеризуйте загалом репутацію фірми-конкурента.
- Як відзиваються про методи, вживані фірмою-конкурентом, у ділових відносинах?
- Чи виникали у фірми-конкурента (або у її вищих керівників) які-небудь проблеми юридичного характеру або проблеми, що відображаються на репутації цієї фірми? Коли і які?
- Чи виділяє фірма (або її материнська компанія) засоби яким-небудь добродійним, громадським або муніципальним організаціям? Якщо так, то яким, коли і скільки?
- Особиста репутація вищих керівників фірми.
- Якої думки про фірму дотримуються у Вашій галузі?
- Якої думки про фірму дотримуються в наших торгових організаціях?

Джерела інформації про фірму-конкурента

- Якими джерелами інформації Ви користувалися, заповнюючи цю анкету?
- Хто з наших недавно прийнятих на роботу співробітників раніше працював на фірму-конкурента або на її партнерів?
- Хто з наших партнерів працює зараз або працював раніше з фірмою-конкурентом?
- В яких друкарських виданнях фірма-конкурент розміщує свою рекламу?
- В яких друкарських виданнях недавно з'являлася яка-небудь інформація про фірму-конкурента (вказати номер, назву статті, дату публікації)?
- З яких ще джерел ми могли б отримати інформацію про фірму-конкурента?

Можливості боротьби з фірмою-конкурентом

- Чи маємо ми відомості про те, яку інформацію про нас має фірма-конкурент?
- Які можливі джерела цієї інформації? Як ми могли б їх усунути? Як ми могли б за їх допомогою дезінформувати фірму-конкурента?
- Кого з партнерів фірми-конкурента ми могли б схилити на свою сторону? Як?
- Яким чином ми могли б збільшити свою частку на ринках, де працює фірма-конкурент?
- Чи був випадок, коли ми (або хтось інший) взяли верх у конкурентній боротьбі з цією фірмою? Якщо так, то яким чином вдалося цього досягти?

Визначення стратегії боротьби з фірмою-конкурентом

- Який метод було б варто використовувати в конкурентній боротьбі з цією фірмою (відзначити потрібне):
 - а) корпоративний захват, купівлю;
 - б) цінову конкуренцію;
 - в) проведення більш активної рекламної кампанії;
 - г) компрометацію фірми-конкурента у пресі.

Завдання 3

Вам, як власнику суб'єкта господарювання, що займається виробництвом ексклюзивної продукції для обмеженого кола покупців, необхідно проаналізувати можливі зовнішні та внутрішні загрози економічній безпеці Вашого підприємства в умовах постійної взаємодії з зовнішнім середовищем.

Методичні рекомендації до розв'язання завдання 3

При розв'язанні завдання необхідно враховувати такі положення:

– Безпека суб'єкта господарювання залежить від різних факторів. Шкоду інтересам підприємця може бути завдано у результаті несприятливої економічної політики держави, протиправних дій конкурентів, кризових явищ в економіці, непередбачених змін кон'юнктури ринку, стихійного лиха, надзвичайних подій, управлінської некомпетентності, соціальної напруги тощо.

– Для кожного підприємства зовнішні та внутрішні загрози носять індивідуальний характер, однак можна виділити окремі елементи, які характерні практично для всіх суб'єктів господарювання.

Завдання 4

Використовуючи самостійно зібрані дані щодо результатів діяльності підприємства провести SWOT-аналіз, зробити оцінку поточного стану економічної безпеки компанії, виявити існуючі внутрішні та зовнішні загрози та розробити (визначити) стратегічні напрями забезпечення економічної безпеки фірми. Зробити відповідні висновки.

Методичні рекомендації до розв'язання завдання 4

Для зіставлення можливостей підприємства умовам ринку застосовується матриця SWOT, що має такий вигляд (табл. 1.6).

На перетині розділів утворюються чотири поля: «СйМ» (сила й можливості); «СйЗ» (сила й загрози); «СіМ» (слабкість і можливість); «СіЗ» (слабкість і загрози). На кожному з даних полів необхідно розглянути всі можливі парні комбінації й виділити ті, які повинні бути враховані при розробці стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства.

Таблиця 1.6 – Матриця SWOT

	<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
	1. 2. 3.	1. 2. 3.
Сильні сторони 1. 2. 3.	ПОЛЕ «СйМ»	ПОЛЕ «СйЗ»
Слабкі сторони 1. 2. 3.	ПОЛЕ «СіМ»	ПОЛЕ «СіЗ»

Завдання 5

Вам, як начальнику служби безпеки необхідно проаналізувати діяльність ділового партнера щодо її впливу на економічну безпеку Вашої фірми шляхом визначення зовнішніх загроз економічній безпеці підприємства. Запропонувати заходи безпеки відповідно до отриманих результатів.

Методичні рекомендації до розв'язання завдання 5

При розв'язанні завдання необхідно проаналізувати діяльність ділового партнера за наступними напрямками:

Попередня діяльність керівника, контактної особи фірми-партнера

- Колишні місця роботи (починаючи з останнього): фірма; адреса; дати (з ... по ...); посада; репутація; чи збереглися контакти, які можуть бути корисні для нас (якщо так, то які).
- Попередня діяльність у фірмі, де працює на цей час (починаючи з останнього часу): посада; дати (з ... по ...); заохочення.
- Які символи соціального становища є в кабінеті керівника, контактної особи партнера?
 - Кумири, люди, до думки яких він прислухається.
 - Які ділові відносини має із співробітниками нашої фірми?
 - Чи є вони добрими? Чому?
 - Хто з наших співробітників знайомий з керівником, контактною особою: прізвище, ім'я, по батькові; тип контакту; характер відносин.
 - Яке уявлення склалося у керівника, контактної особи партнера про нашу фірму?
 - Що з цього: йому подобається або не подобається.
 - Чим керівник, контактна особа стурбований більше: благополуччям фірми або власним добробутом.
 - Чи думає керівник, контактна особа про теперішній час, майбутнє, чи згадує минуле?

Особливі інтереси і стиль життя керівника, контактної особи фірми-партнера

- Громадська діяльність: громадська організація, в якій знаходиться; адреса організації; активність в ній; її значення для цієї людини; політична партія, членом якої є дана особа; адреса; активність в ній; її значення для цієї людини; політичні переконання; їх значення для партнера; релігія; її значення для даної особи.
- Конфіденційні відомості, що не підлягають обговоренню з керівником, контактною особою (приклади: розлучення, трагічна смерть батьків і та ін.)
- Що (крім бізнесу) керівник, контактна особа приймає близько до серця?
- Медичний висновок (стан здоров'я на цей час).

– Захоплення керівника, контактної особи партнера (як він вважає за краще проводити вільний час). (Приклади: жіноче товариство, спорт, спілкування з друзями, театр, азартні ігри.)

– Яку пресу читає?

– Чи вживає алкоголь? Який? Скільки? Як реагує, коли спиртне споживають інші? Як виявляється стан сп'яніння у нього самого?

– Чи палить? Якщо ні, чи заперечує, коли палять в його присутності?

– Улюблені: ресторан; марки вина; цигарки; страви; автомобілі.

– Як реагує, коли за нього намагаються заплатити в ресторані?

– Про що любить поговорити?

– На кого прагне справити враження і яке?

– Якими життєвими досягненнями пишається якнайбільше?

– Які, на вашу думку, цілі керівника, контактної особи фірми-партнера: довгострокові; короткострокові.

– Розголошування якої інформації керівник фірми-партнера бажав би найменше? Чи володіємо ми цією інформацією? Її джерела. Існуючі у нас докази. Якщо таких немає, де їх можна дістати.

Освіта керівника, контактної особи фірми-партнера

– Середня: місце навчання; час (з ... по ...); результати (характеристика, медаль, диплом з відзнакою та ін.).

– Вища: місце навчання; час (з ... по ...); результати (характеристика, диплом з відзнакою та ін.).

– Якщо не отримав вищої освіти, чи є це для нього хворобливим?

– Наукові і друковані праці керівника, контактної особи партнера, винаходи, патенти, науковий ступінь, звання, тема дисертації (якщо є).

Діловий партнер і Ви

– Чи вважає керівник, контактна особа фірми-партнера, що у нього є якісь зобов'язання відносно Вас, нашої фірми або нашого конкурента? Якщо так, то які?

– Чи турбує керівника, контактну особу Ваша думка про нього?

– В чому, на думку керівника, контактної особи партнера, найголовніші проблеми, що заважають Вашій з ним співпраці?

– Які проблеми адміністративного управління є найбільш терміновими для фірми партнера?

– Чи існують конфлікти між контактною особою і адміністрацією його фірми?

– Чи є у нас можливість вирішити ці проблеми? Яким чином?

– Чи має наш конкурент кращі відповіді на вищенаведені питання, ніж ми?

– Інші цікаві відомості про фірму-партнера, керівника, контактну особу.

Практичні завдання до теми 4

Практичне завдання № 1 «Аналіз внутрішнього економічного механізму»

Виробнича ситуація

ПАТ «Картонно-паперовий комбінат» є найбільшим в Україні підприємством з переробки вторинної сировини. Воно посідає перше місце за обсягами виробництва та споживання сировини. Виробничі потужності комбінату розраховані на виробництво 200 000 т/рік макулатурного картону хром-ерзац; 80 000 т/рік паперу санітарно-гігієнічного призначення (туалетного); переробку 50 000 т/рік картону в картонні коробки та пачки з багатокольоровим друком.

До складу комбінату входять три основні виробництва: картонне, поліграфічне та паперове. Картонке виробництво складається з размольно-підготовчого та картонного цехів. Поліграфічне містить цех офсетного та глибокого друку, цех листового та малоформатного картону, цех товарів народного споживання та цех із виготовлення друкарських форм і висікальних штампів, який є серцевиною поліграфічного виробництва. Він забезпечує цехи офсетного та глибокого друку друкованими формами, штампами, матрицями. Усі процеси, режими, хімічні аналізи контролюються лабораторією. Паперове виробництво складається з цеху з виробництва паперу та цеху з його переробки. Увесь виробничий процес у цехах здійснюється на імпортному устаткуванні.

Комбінат має велику ремонтну базу, транспортне господарство, комплекс водопідготовки та біологічного очищення промислових стоків.

Номенклатура продукції, що виготовляється на ПАТ «КПК», досить широка. Це пояснюється наявністю цеху товарів народного споживання та виготовленням поліграфічної продукції на замовлення. Папір санітарно-гігієнічного призначення та високоякісний коробковий картон користуються великим попитом не лише на внутрішньому ринку. Продукція комбінату відвантажується 840 споживачам у країні СНД, понад 30 % продукції експортується до країн Західної Європи, Малої Азії.

Значно розширилися зв'язки зі споживачами з введенням у дію поліграфічного та паперового виробництв. Продукція поліграфічного виробництва – понад 200 найменувань заготовок коробок з багатокольоровим друком – використовується для упакування заморожених продуктів, продуктів харчування, овочів, дитячого харчування, синтетичних миючих засобів, товарів народного споживання. За рахунок випуску паперу значно збільшився випуск товарів народного споживання.

Основною сировиною для виробництва картону хром-ерзац та туалетного паперу є макулатура, місткість якої в картоні становить 80–85 %, а в папері – 100 %. Тому комбінат переробляє 350 000 т макулатури за рік, яка надходить залізничним та автомобільним транспортом на склад макулатури.

Розглядаючи структуру споживачів продукції підприємства, слід зазначити, що 45 % продукції купують вітчизняні споживачі, 35 % продукції продається у країнах далекого зарубіжжя (з яких близько 20 % є разовими

споживачами) і 20 % – у Росії та країнах СНД. Зв'язки зі споживачами характеризуються як стійкі – 96 % покупців є постійними партнерами, що співпрацюють із ВАТ «КПК» тривалий час.

Стосовно характеристики постачальників зазначимо, що найбільші обсяги макулатури постачають постійні партнери: державні заготівельні установи та посередницькі структури, котрі закупають макулатуру в дрібніших власників. Разовими постачальниками є видавництва, підприємства та торговельні установи – кінцеві споживачі товарів у гофротарі. За географічним поділом 59 % макулатури завозиться з України. 27 % – із Росії, 14 % постачають контрагенти з Прибалтійського регіону та країн далекого зарубіжжя (Словаччина, Польща, Німеччина, Нідерланди).

Ціни на весь асортимент продукції встановлюються планово-економічним відділом ПАТ «КПК» і обчислюються на основі калькуляції витрат на виробництво. Якщо розглядати загальні витрати комбінату, то у структурі витрат 66,63 % становлять витрати на сировину та матеріали, 11,77 % – витрати на електро- та теплоенергію, на амортизаційні відрахування припадає 5,31 %, заробітна плата – 4,33 %. За асортиментними позиціями структура витрат у формуванні ціни може зазнавати деяких відхилень. Рентабельність за картоном на ПАТ «КПК» варіює від 1,4 % (картон тарний КТ-2-50) до 19,7 % (картон макулатурний ММ-1). Останні дослідження ринків показали, що цінова еластичність найбільша в товарів серветочно-гігієнічного асортименту, а найменша – у картону.

На 01.01.2013 року середньооблікова чисельність працівників ПАТ «КПК» становила 2183 особи, а також 88 позаштатних працівників, котрі працюють за трудовою угодою. Персонал підприємства складається з працівників, які зайняті основною діяльністю (1954 особи), з них 1601 – робітники, 353 – службовці та 229 осіб допоміжного призначення. Кожний зі структурних підрозділів підприємства має обліковий штат працюючих. Середньооблікова чисельність працівників картонного виробництва – 788 осіб, з яких 117 службовців та 677 робітників; паперового виробництва – 678 осіб, з яких 148 службовців та 530 робітників; поліграфічного виробництва – 488 осіб, з яких 88 службовців та 400 робітників.

Фінансові показники діяльності підприємства наведені в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Фінансові показники діяльності ПАТ «КПК», тис. грн.

№ з/п	Показник	Звітний період	
		01.01.13	01.01.14
1	Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	159510	247715
2	Загальний прибуток	8067	23074
3	Чистий прибуток	4828	18808
4	Власний капітал	207592	218064
5	Валюта балансу	224087	232117

Потрібно: сформувати загальну схему організаційної структури підприємства.

Після формування загальної схеми організаційної структури підприємства проаналізуйте внутрішній економічний механізм картонно-паперового комбінату та дайте відповіді на наведені запитання:

1. Які основні складові внутрішнього економічного механізму підприємства?

2. Які різновиди зв'язків можна встановити між підрозділами та адміністративним центром підприємства, а також між його окремими підрозділами?

3. Який режим функціонування внутрішнього економічного механізму картонно-паперового комбінату?

Методичні рекомендації

Для аналізу наведеної ситуації можна скористатися таким алгоритмом:

- аналіз та експертно-аналітичне оцінювання ринкового середовища підприємства;
- дослідження можливих варіантів управління підприємством;
- оцінювання внутрішнього середовища підприємства та чинники, що впливають на результати його діяльності;
- виявлення проблемних завдань підприємства та орієнтовного переліку цілей його функціонування;
- формування структурних одиниць і розподіл завдань між ними;
- обґрунтування типу організаційної структури;
- визначення кваліфікації та чисельності працівників підрозділів підприємства;
- оцінювання ефективності проекту організаційної структури підприємства.

Практичне завдання № 2 Визначення методів розвитку позитивних зрушень

Напередодні професійного свята начальник відділу подав до адміністрації підприємства список працівників, які, на його думку, є найкращими за результатами роботи за рік і заслуговують на винагороду. Винагородою є грамота і грошова премія. Під час урочистих зборів та вшанування передовиків начальник відділу виявив, що один зі співробітників, який був зазначений у поданому списку, не отримав винагороди. Прикрість ситуації полягала в тому, що цей співробітник був присутній на святкуванні і знав, що має отримати винагороду.

Методичні рекомендації

Визначити якими мають бути дії начальника відділу, співробітника відділу?

З'ясувати про які методи розвитку позитивних зрушень йде мова в цьому прикладі?

Практичне завдання № 3 Побудова організаційних структур управління

Ви обіймаєте посаду директора державного торговельно-закупівельного підприємства «Щедрий дар» Дніпровського району м. Києва.

Штатним розкладом у підприємстві «Щедрий дар» передбачено 112 посад, зокрема управлінського персоналу – 21 чол. (керівник підприємства – 1; заступники керівника підприємства – 2; керівники функціональних підрозділів апарату управління – 3; товарознавці – 3; економісти – 2; головні бухгалтери – 1; бухгалтери – 2; інспектор з кадрів – 1; касири центральної каси – 2; адміністратори – 2; завідувач господарством – 1; секретар офісу – 1; робітники – 91 чол.).

Методичні рекомендації

Розробити організаційну структуру управління підприємством і покажіть на схемі зв'язок між її елементами.

Розподілити обов'язки між керівником підприємства та його заступниками, а також між функціональними підрозділами апарату управління.

Розробити посадову інструкцію деяких працівників підприємства «Щедрий дар», використовуючи опис посади, таким чином:

- Загальні положення;
- Функціональні обов'язки;
- Права;
- Відповідальність;
- Умови роботи;
- Сфера діяльності. Право підпису.

Опис посади: продавець роздрібної торгівлі

Опис. Успіх у будь-якому бізнесі залежить від здібностей і вмінь продавця. Щоб він не продавав: меблі, одяг чи щось інше, його найперше завдання – зацікавити покупця в купівлі товару, пояснити, як товар виготовляється, показати, як він працює, підібрати кольори, моделі, які б задовольняли смак покупця. Продавець може робити більше, ніж приймати чеки і загортати покупку.

Придатність (кваліфікація). Для роботи продавцем у роздрібній торгівлі підходять люди з вищою освітою і без неї. Перевага, звичайно, для людей, котрі мають ступінь бакалавра в бізнесі.

Перспектива. Така робота існує в кожній країні. Цей вид роботи швидко зростатиме. Продавець роздрібної торгівлі – непогане місце роботи з неповним робочим днем.

Заробітна плата. Заробітна плата планово підвищується, коли є технічні знання, наприклад, для продавців автомобілів.

Опис посади: продавець оптової торгівлі

Опис. Оптовики відвідують покупців скрізь і навіть у закладах і школах, лікарнях. Вони показують зразки чи каталоги виробів, які має їхня компанія. У додаток до функцій продавця оптовики забезпечують багато інших послуг своїм покупцям. Вони можуть одержувати замовлення для заміни виробу, поради, а ті, хто продає машини, можуть допомогти з установкою та обслуговуванням автомобіля. Оптовики працюють далеко від дому, мають ненормований робочий день і багато їздять.

Кваліфікація (придатність). Повинні мати широкий кругозір. Реалізація різноманітних виробів потребує технічних знань. Наприклад, на посаду оптовика аптечних виробів (ліків) шукають людей зі знаннями в галузі хімії, біології чи фармакології. Для нетехнічних виробів, наприклад, продуктів харчування, достатньо бути випускником вищої школи. Багато людей переходять працювати в оптову торгівлю на посаду продавця.

Перспективи. Припускається, що кількість посад у цій галузі зросте.

Заробітна плата. Компенсація в кожній фірмі різна. Деякі робітники отримують фіксовані зарплати, інші працюють за компенсацію та комісійні.

Практичне завдання № 4 Визначення стратегічних альтернатив фірми «Лотос»

На початку 90-х років XX ст. фірма «Лотос», що реалізує товари тривалого користування (побутові прилади, меблі), втративши свою конкурентоспроможність, знаходилася в кризовій ситуації щодо іміджу своєї марки. Обсяг продажів товарів фірми знижувався. Менеджери фірми почали працювати над збільшенням обсягу продажів своєї продукції шляхом зниження цін. Дане рішення значно збільшило обсяг продажів, але при цьому знизився прибуток фірми.

Керівництвом фірми прийнято стратегічне рішення: збільшити прибутковість за допомогою впровадження в нові галузі, що розвиваються, (тобто диверсифікувати діяльність і проникнути в нові сфери підприємництва). Створений корпоративний комітет зі стратегічного розвитку розробив стратегію фірми. Він визначив орієнтири діяльності фірми в одній з найбільш перспективних галузей і розробив заходи щодо досягнення бажаного обсягу продажів і прибутку. Новий бізнес повинен орієнтуватися на конкретний сегмент ринку, продаж нових товарів повинен здійснюватися за допомогою наявної роздрібною мережі фірми на території внутрішнього ринку.

Методичні рекомендації

Визначити яку стратегічну альтернативу вибрала фірма?
Вказати основні стратегічні і тактичні цілі фірми.

Практичне завдання № 5 Визначення економічних методів

У напружений період завершення виробничого завдання в бригаді спостерігалось порушення трудової дисципліни через неприпустиму поведінку двох робітниць. У результаті в строк не було виконано запланований обсяг роботи. Працівники бригади не отримали очікуваної премії.

Раніше подібні ситуації кілька разів повторювалися, але ні керівництвом, ні бригадою не було вжито жодних відповідних заходів.

Останній випадок порушення трудової дисципліни примусив бригадира прийняти таке рішення: після закінчення зміни провести збори трудового колективу і публічно обговорити проблему.

Методичні рекомендації

З'ясувати які методи управління внутрішньо-груповими процесами і явищами, спрямованими на обмеження негативних тенденцій у колективі, ви запропонували б для вирішення проблеми?

Визначити чи доречно застосовувати економічні методи в цій ситуації?

Виявити чи є помилки в діях бригадира, працівників бригади?

Практичні завдання за темою 5

Завдання 1

ПАТ «ТОРОН» має обрати один із двох напрямів свого розвитку.

Визначте найбільш доцільний варіант з урахуванням мінімізації загроз економічній безпеці підприємства.

Перший напрям потребує одноразових інвестицій в розмірі 100 тис. ум. од. Враховуючи зміни, що відбуваються на ринку, де працює підприємство, можливі чотири варіанти ситуації: 1-й – підприємство може отримати прибуток на вкладений капітал у розмірі 40 %; 2-й та 3-й варіанти однакові за результатами, а відрізняються лише деякими специфічними особливостями, що пов'язані з рекламою, було встановлено, що підприємство може отримати прибуток в розмірі 10 % на вкладений капітал; 4-й – підприємство може понести збитки – 20 % вкладеного капіталу.

Другий напрям розвитку підприємства потребує такого обсягу інвестицій, як і перший. При цьому також можливі чотири варіанти ситуації: 1-й – підприємство отримує 70 % прибутку на вкладений капітал; 2-й та 3-й – по 10 %; 4-й – підприємство втрачає 50 % вкладеного капіталу.

Завдання 2

Завод ТОВ «ХОЛОДОК» виробляє холодильники «Орськ-5м», що реалізуються в середньому за місяць в кількості 5 950 одиниць.

Відпускна ціна холодильника – 1 79700 ум. од.

Собівартість виробництва одного холодильника планується на рівні 2 250 ум. од. Розрахунки з покупцями проводяться в формі як прямої грошової оплати, так і взаємозаліків за матеріали, напівфабрикати, енергоносії, що постачаються і здійснюються протягом 3 днів. На розрахунковому рахунку підприємства – 167 031 ум. од., у касі – 3 619 ум. од.; запасів сировини, матеріалів і напівфабрикатів, а також постачань електроенергії, що оплачені шляхом попередніх взаємозаліків, залишилось на 2 дні роботи.

Заводом складено графік нарощування обсягів холодильників, що випускаються, на 5 одиниць у день, починаючи з 200. Визначте, як зазначений план діяльності підприємства впливає на рівень його економічної безпеки.

Обґрунтуйте відповідь.

Методичні рекомендації до завдань 1, 2

При визначенні ступеня загроз економічній безпеці підприємства на основі ймовірного отримання певного розміру прибутку доцільно дотримання такої послідовності дій:

1. Визначення прогнозних оцінок значень прибутковості (K_i) та ймовірностей їх здійснення (P_i).

2. Розрахунок найбільш ймовірної прибутковості здійснюється за формулою 5.1¹:

$$K = \sum K_i P_i \quad (5.1)$$

3. Розрахунок стандартного відхилення розраховується за формулою 5.2²:

$$B = \sqrt{\sum (K_i - K)^2 \times P_i} \quad (5.2)$$

4. Розрахунок коефіцієнта варіації здійснюється за формулою 5.3³:

$$V = \frac{B}{K} \quad (5.3)$$

Чим більше значення коефіцієнта варіації, тим вище ступінь загроз економічній безпеці підприємства. Крім того, слід враховувати, що темпи зміни прибутку при зміні виручки тим більше, чим вища частка умовно-постійних витрат у підприємства.

¹ Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

² Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

³ Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

Для обґрунтування управлінських рішень щодо управління прибутком підприємства в цьому випадку доцільно використовувати показник сили впливу операційного важеля, що визначається як відношення валової маржі до прибутку.

Завдання 3

З даними таблиці 1.8 розрахувати інтегральну оцінку економічної безпеки підприємства та побудувати схему областей економічної безпеки.

Таблиця 1.8 – Вихідні дані для оцінювання економічної безпеки підприємства

Назва складової безпеки	Максимальний рівень	Фактичний рівень
Інтелектуальна	3	1
Кадрова	3	2
Технічна	3	3
Правова	3	1
Екологічна	5	4
Інформаційна	3	1
Силова	3	2
Фінансова	5	4
Ринкова	7	4
Інтерфейсна	5	3

Методичні рекомендації до завдання 3

З метою розрахунку інтегральної оцінки економічної безпеки розрахуємо відносні оцінки безпеки підприємства за кожною складовою безпеки. Відносна оцінка безпеки за відповідною складовою розраховується відношенням фактичного рівня безпеки (n_i) до максимального рівня безпеки (N_i) відповідної складової. Так, наприклад, для інтелектуальної складової економічної безпеки підприємства відносна оцінка безпеки розраховується за формулою 5.4⁴:

$$P_i = \frac{n_i}{N_i} \quad (5.4)$$

Чим ближче значення оцінки до одиниці, тим вищий рівень економічної безпеки.

Завдання 4

Підприємство виробляє дитячі трикотажні вироби і реалізує їх у своєму кіоску на ринку за ціною 5,70 грн за одиницю (включно з ПДВ). Постійні витрати цеху складають:

- оренда приміщення 2160,0 грн на рік;

⁴ Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

- загальновиробничі витрати 2260,0 грн на квартал;
- витрати зі збитку продукції 385,0 грн на місяць;
- оплата відсотків за користування банківськими кредитами 420,0 грн за квартал;
- адміністративні витрати 8300,0 грн за рік.

Змінні витрати на 1 одиницю продукції визначені за калькуляцією у таких розмірах:

- вартість сировини і матеріалів 2,15 грн.;
- заробітна плата виробничих робітників (разом з нарахуваннями) 0,6 грн.;
- електроенергія для виробництва 0,1 грн.;
- інші виробничі витрати 0,15 грн.

Визначити безпечний обсяг виробництва продукції за якого діяльність підприємства може характеризуватися як стабільна.

Методичні рекомендації до завдання 4

Для визначення безпечного обсягу виробництва продукції підприємства слід визначити точку беззбитковості, яка розраховується за формулою 5.5⁵:

$$T_{\text{б}} = \frac{B_{\text{пост.}}}{B - B_{\text{зм.}} - \text{ПДВ}}, \quad (5.5)$$

де $B_{\text{пост.}}$ – постійні витрати за розрахунковий період;

B – виручка від реалізації однієї одиниці продукції;

$B_{\text{зм.}}$ – сума змінних витрат на 1 одиницю продукції;

ПДВ – сума податку на додану вартість на 1 одиницю продукції.

Завдання 5

За даними балансу підприємства станом на кінець звітного року проаналізуйте стан фінансової безпеки підприємства за такими показниками як:

- коефіцієнт забезпеченості боргів;
- коефіцієнт автономії.

У розділі I пасиву балансу: «Власний капітал значиться (тис. грн.):

Статутний капітал	1203,6
Інший додатковий капітал	2957,6
Нерозподілений прибуток	621,2
Усього за розділом I	4782,4
Боргові зобов'язання за довготерміновим та короткотерміновим кредитами, кредиторська заборгованість, поточні зобов'язання за розрахунками (разом по розділам III – IV)	1864,7
Всього активів (баланс)	6688,3

⁵ Афанасьєв М. В. Економіка підприємства: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / За редакцією проф. М. В. Афанасьєва. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2003. – 410 с.

Методичні рекомендації до завдання 5

Коефіцієнти забезпечення боргів ($K_{зб}$) та автономії ($K_{авт}$) визначаються за формулами 5.6, 5.7⁶:

$$K_{зб} = \frac{K_{\text{в}}}{K_{\text{б}}} \quad (5.6)$$

$$K_{авт} = \frac{K_{\text{в}}}{K_{\text{а}}} \quad (5.7)$$

де $K_{\text{в}}$ – власний капітал підприємства, тис. грн.;

$K_{\text{б}}$ – боргові зобов'язання (залучений капітал), тис. грн.;

$K_{\text{а}}$ – активи підприємства (сума усіх джерел фінансування), тис. грн.

Евристичні завдання до теми 6

В якості інформаційного забезпечення виконання завдання до теми 6 рекомендовано використовувати аналітичну довідку «Опис бізнесу», а також фінансова звітність господарюючих суб'єктів згідно з П(С)БО: форма № 1 «Баланс», форма № 2 «Звіт про фінансові результати», які представлені на Інтернет-порталі www.smida.gov.ua у розділі «Регулярна інформація». Студент згідно з номером у списку групи отримує в якості аналітичного об'єкта підприємство, відповідно до переліку, представленого в таблиці 1.9

Таблиця 1.9 – Перелік підприємств – об'єктів дослідження

Номер за списком групи	Назва підприємства	Код ЄДРПОУ
1	2	3
1	ПАТ «Концерн Галнафтогаз»	31729918
2	ПАТ «Кременчукм'ясо»	30068026
3	ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго»	23359034
4	ПАТ «Донбасенерго»	23343582
5	ПАТ «Кіровоградобленерго»	23226362
6	ПАТ «Харківський підшипниковий завод»	05808853
7	ПАТ «АвтоКрАЗ»	05808735
8	ВАТ «Дніпрошина»	05768898
9	ПАТ «Київський деревообробний комбінат»	05421634
10	ПАТ «Енергопостачальна компанія «Херсонобленерго»	05396638
11	ПАТ «Хмельницькгаз»	05395598

⁶ Афанасьєв М. В. Економіка підприємства: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / За редакцією проф. М. В. Афанасьєва. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2003. – 410 с.

Продовження таблиці 1.9

1	2	3
12	ВАТ «Кіровоградгаз»	03365222
13	ПАТ «Чернігівське Хімволокно»	00204048
14	ПАТ «Чернівцігаз»	03336166
15	ПАТ «Черкаське хімволокно»	00204033
16	ПАТ «Азот»	00203826
17	ПАТ «Харківський електротехнічний завод «Укрелектромаш»	00213799
18	ПАТ «Донецький металургійний завод»	00191164
19	ПАТ «Азовсталь»	00191158
20	ПАТ «Авдіївський коксохімічний завод»	00191075
21	ПАТ «Центральний гірнзбагачувальний комбінат»	00190977
22	ПАТ «Алчевський коксохімічний завод»	00190816
23	ПАТ «Херсонський нафтопереробний комплекс»	00152431
24	АК «Харківобленерго»	00131954
25	АК «ДТЕК Крименерго»	00131400
26	ПАТ «Київенерго»	00131305
27	ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго»	00131268
28	ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго»	00130872
29	ПАТ «Чернівціобленерго»	00130760
30	ПАТ «Харківський машинобудівний завод «Світло шахтаря»	00165712

Завдання 6.1

Вам, як фінансовому аналітику вітчизняного підприємства важкої промисловості необхідно проаналізувати вплив зовнішнього середовища на діяльність Вашого підприємства, виявивши фактори, що відносяться до мікро- та макросередовища.

В результаті аналізу факторів визначити загрози підприємству, що містяться у зовнішньому середовищі і можливості, які надає йому це середовище.

Методичні рекомендації

Для розв'язання завдання необхідно:

1. Позначити межі середовища і виділити фактори прямого і непрямого впливу.
2. Виділити сфери, в яких існує можливість змін, мають результатом виникнення нових загроз і можливостей.

3. Зіставити фактори зовнішнього середовища з виділеними сферами.
4. Провести аналіз значущості чинників з точки зору суттєвості можливостей і загроз, які виникають при зміні середовища.
5. Відповідь оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 6.2

Вам, як фінансовому аналітику вітчизняного підприємства важкої промисловості необхідно оцінити ризик істотних змін, які можуть вплинути на діяльність підприємства під впливом зовнішнього середовища.

Для цього фактори зовнішнього середовища, виявлені в результаті виконання завдання 6.1, розподілити відповідно до класифікації факторів зовнішнього середовища, що викликають необхідність адаптації на такі, що: залежні та не залежні; обов'язкові та ігноровані; фактори, які потребують швидкої адаптації та фактори, які обумовлюють пролонговану адаптацію; непрямого та безпосереднього впливу.

Відповідь оформити у вигляді таблиці. Зробити висновки.

Завдання 6.3

Вам, як фінансовому аналітику вітчизняного підприємства важкої промисловості необхідно розробити план адаптивних заходів спираючись на результати аналізу факторів зовнішнього середовища у завданнях 6.1 та 6.2.

Зробити висновки.

Методичні рекомендації

При розв'язанні завдання необхідно виконати таку послідовність дій:

1. Ранжувати фактори за значимістю. Серед усієї сукупності факторів впливу зовнішнього середовища виокремити найбільш впливові.
2. Встановити, на основі ключових факторів впливу, який вид адаптації доцільно проводити:
 - адаптація підприємства до нововведень;
 - адаптація підприємства до змін кон'юнктури ринку;
 - адаптація підприємства до соціально-культурних і політико-правових умов.
3. Запропонувати по декілька заходів до кожного фактору.
4. Визначити до яких моделей адаптивної поведінки підприємства (активної, змішаної чи консервативної) відносяться запропоновані заходи. Обґрунтувати та зробити висновки.

Розрахункові завдання до теми 6

Завдання 6.4

Вам, як фінансовому аналітику вітчизняного підприємства важкої промисловості необхідно оцінити ступінь достатності фінансово-економічної складової ресурсного потенціалу підприємства, визначивши забезпеченість фінансовими ресурсами для ефективного функціонування на основі аналізу фінансової звітності підприємства та розрахунку фінансових показників.

Визначити зону адаптивності діяльності підприємства до змін внутрішнього та зовнішнього середовища («критичну», «достатню» та «ефективну»).

Обґрунтувати та зробити висновки.

Методичні рекомендації

1. Заповнити таблицю 1.10 та таблицю 1.12.
2. Зробити висновок про забезпеченість фінансовими ресурсами підприємства.

Таблиця 1.10 – Абсолютні показники фінансово-господарського стану підприємства

№ з/п	Показники	Фактичне значення за два попередні роки		
		20__	20__	зміни(+/-))
1	2	3	4	5
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.			
2	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.			
3	Власний капітал, тис. грн.			
4	Необоротні активи, тис. грн.			
5	Довгострокові зобов'язання, тис. грн.			
6	Короткострокові кредити та позики, тис. грн.			
7	Дебіторська заборгованість, тис. грн.			
8	Запаси, тис. грн.			
9	Власні оборотні засоби, тис. грн.			
10	Функціонуючий капітал, тис. грн.			

Таблиця 1.11 – Формули розрахунку відносних показників фінансово-господарського стану підприємства

№ з/п	Показники	Формула розрахунку	Примітки (висновки), нормативне значення
1	2	3	4
1	Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи (ОА)}}{\text{Короткостр. позиковий капітал (ПКкр)}}$	1,5
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи (ОА)} - \text{запаси і витрати (ЗЗ)}}{\text{Короткостр. позиковий капітал (ПКкр)}}$	0,6-0,8
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	$\frac{\text{Грошові кошти (ГК)} + \text{короткостр. фінансові вкладення (КФВ)}}{\text{Короткостр. позиковий капітал (ПКкр)}}$	0,2-0,35
4	Маневреність власних оборотних засобів	$\frac{\text{Денежные средства и их эквиваленты}}{\text{Собственные оборотные средства}}$	0-1
5	Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{\text{СОС} + \text{краткосрочные кредиты банков} + \text{кредиторская задолженность за товары}}{\text{Запасы и затраты (ЗЗ)}}$	>1
6	Коефіцієнт фінансової автономії	$\frac{\text{власний капітал}}{\text{капітал}}$	$\geq 0,5$
7	Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{капітал}}{\text{власний капітал}}$	≤ 2
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{власні оборотні кошти}}{\text{власний капітал}}$	> 0
9	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{\text{позиковий капітал}}{\text{капітал}}$	
10	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$\frac{\text{довгостр. зобов'язання}}{\text{необоротні активи}}$	
11	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{\text{довгостр. зобов'язання}}{\text{власний капітал} + \text{довгостр. зобов'язання}}$	0,4
12	Коефіцієнт структури позикового капіталу	$\frac{\text{короткостр. зобов'язання}}{\text{позиковий капітал}}$	
13	Показник фінансового левериджу	$\frac{\text{довгостр. зобов'язання}}{\text{власний капітал}}$	

Таблиця 1.12 – Результати розрахунку відносних показників фінансово-господарського стану підприємства

№ з/п	Показники	Фактичне значення за два попередні роки		
		200__	20__	зміни(+/-)
1	2	3	4	5
1				
2				
3				
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮

Завдання 6.5

Ви, як фінансовий аналітик розумієте, що стратегічне управління підприємства повинне включати оцінку «запасу міцності» підприємства, що забезпечує у разі настання несприятливої події або декількох подій безбиткове реагування, і розробку заходів для його підвищення.

Показники виробничої програми фірми характеризуються даними наведеними в таблиці 1.13. Визначити точку рентабельності, валову маржу (внесок на покриття постійних витрат та прибутку) на одиницю продукції та величину прибуток для запланованого обсягу виробництва та запас міцності. Чи варто реалізувати планову програму виробництва на наступний період? Зробити висновки.

Таблиця 1.13 – Показники виробничої програми фірми

Показник	Фактичні показники звітного періоду	Планові показники на наступний період
Обсяг реалізації продукції, тис. шт.	15	17
Ціна одиниці продукції, грн.	260	255
Постійні витрати, тис. грн.	750	750
Змінні витрати на одиницю продукції, грн.	150	165

Методичні рекомендації

Точку рентабельності можна розраховувати як в кількісних (фізичних) одиницях, так і в вартісному обчисленні.

В першому випадку для розрахунку використовується формула (1):

$$Ц \cdot X = ПВ + ЗВ \cdot X \quad (1)$$

Звідси:

$$X = \frac{ПВ}{Ц - ЗВ}, \quad (2)$$

де X – беззбитковий обсяг виробництва (реалізації) за визначений період часу, фізичних одиниць

$ПВ$ – постійні витрати на весь випуск продукції, грн (визначаються як витрати періоду)

$ЗВ$ – змінні витрати на одиницю продукції, грн. за один (визначаються шляхом калькулювання фактичних витрат на одиницю продукції за певний період).

$Ц$ – ціна одиниці продукції, грн.

В другому випадку точка рентабельності визначається з застосуванням наступної формули:

$$Y = \frac{ПВ}{1 - \frac{ЗВ'}{ВД}}, \quad (3)$$

де Y – розмір виручки, необхідний для досягнення беззбиткового обсягу виробництва (реалізації), грн.

$ПВ$ – постійні витрати на весь випуск продукції за визначений проміжок часу, грн.

$ЗВ'$ – змінні витрати на весь випуск продукції за визначений проміжок часу, грн.

$ВД$ – розмір виручки за визначений проміжок часу, грн.

Для визначення обсягу виробництва (реалізації) продукції ($V_{в-ва}$), що забезпечує певну заплановану суму прибутку (БП), формула має вид:

$$Ц \cdot V_{в-ва} - ва = ПВ + ЗВ \cdot V_{в-ва} - ва + БП \quad (4)$$

Підприємству необхідно прагнути до зниження рівня точки рентабельності, тому що це забезпечує швидше отримання прибутку за умов відсутності значного тиску з боку ринку (конкуренти, падіння попиту на продукцію, тощо). Зменшення точки рентабельності можна досягати за рахунок збільшення ціни; зниження постійних та змінних витрат.

Запас фінансової міцності показує наскільки поточний обсяг виробництва або реалізації продукції перевищує беззбитковий їх обсяг (точку рентабельності). Даний показник можна розрахувати як у відносному (у відсотках), так і в абсолютному вимірниках (у грн.).

Практичні завдання до теми 7

Практичне завдання № 1 Національні інформаційні ресурси України в мережі Інтернет

Мета роботи: опанувати пошук національних інформаційних ресурсів України, представлених у мережі Інтернет.

Методичні рекомендації

Ознайомитись з урядовими, парламентськими, архівними та бібліотечними ресурсами мережі Інтернет.

Проаналізувати представлені ресурси. Порівняти склад і структуру інформаційних ресурсів, до яких надається доступ. Скласти порівняльну таблицю (поставити знаки «+» та «-») (табл. 1.14).

Таблиця 1.14 –Порівняльний аналіз складу та структури інформаційних ресурсів

Тип (назва) ресурсу, web-адреса	Доступ до електронного каталогу або пошук по сайту	Доступ до повних текстів електронних документів	Посилання на інші інформаційні ресурси мережі Інтернет

Практичне завдання № 2 Оцінювання характеристик джерел інформації

Загальні відомості

Можливість і ефективність використання інформації обумовлена показниками її якості, серед яких репрезентативність, змістовність, достатність, доступність, актуальність, своєчасність, точність, достовірність.

Джерелами інформації є передбачені або встановлені Законом носії інформації: документи та інші носії інформації, які являють собою матеріальні об'єкти, що зберігають інформацію, а також повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи.

За періодичністю видання поділяють на:

неперіодичне – виходять одноразово, їх повторення заздалегідь не передбачено (книги обсягом більше 48 сторінок, брошури від 4 до 48 сторінок, матеріали конференцій);

періодичне видання – видання, що виходять через певні проміжки часу, має заздалегідь визначену щорічну кількість і назву нумерованих чи датованих, однотипово оформлених випусків, які не повторюються за змістом.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет використовуються у інформаційному забезпеченні з метою узагальнення наявних підходів і складання системного уявлення про предмет дослідження.

Мережовим інформаційним ресурсам притаманні такі недоліки:

- неповнота, фрагментарність;
- неактуальність (поповнення і оновлення відбуваються епізодично, може бути представлена застаріла і неточна інформація);
- необов'язковість (ресурс може з'являтися і зникати, для періодичних – затримуватись з виходом, перестати підтримуватись та ін.).

До джерел інформації пред'являються такі вимоги:

- оперативність – поява і розповсюдження інформації у короткі терміни;
- повнота – наявність всіх найбільш суттєвих даних, які характеризують предмет повідомлення у всіх можливих аспектах;
- новизна – наявність максимальної кількості нових відомостей, не відомих раніше;
- достовірність – наявність мінімуму викривлень (спотворень) порівняно з реально одержаними результатами або фактичним станом справ;
- стислість – властивість інформації бути представленою у мінімальному знаковому обсязі з максимальним збереженням змісту.

Мета роботи: визначити відносну цінність різних джерел інформації з точки зору їх використання у системі інформаційного забезпечення управління.

Методичні рекомендації

Провести експертне опитування стосовно того, якою мірою різні види джерел інформації задовольняють вимогам оперативності, повноти, новизни, достовірності, стислості (використовується 5-бальна шкала оцінювання).

Таблиця заповнюється кожним студентом як експертом (табл. 1.15).

Таблиця 1.15 – Експерта оцінка джерел інформації

Вимоги	Види джерел							
	Засоби масової інформації	Періодична література	Неперіодична література	Рекламна документація	Інтернет	Урядові та відомчі акти, закони	Конференції, наради	Джерела усної інформації
Оперативність								
Повнота								
Новизна								
Достовірність								
Стислість								

За результатами індивідуальної експертизи заповнити зведену табличну форму за кожним з видів вимог для висловлювань всіх експертів, якими виступають студенти групи, і таким чином, одержати групову експертну оцінку джерел інформації.

Приклад для вимоги «Оперативність» наведено в таблиці 1.16.

Таблиця 1.16 – Оперативність

Види джерел	Експерт			
	Експерт 1	Експерт 2	...	Експерт N
Засоби масової інформації				
Періодична література				
Неперіодична література				
Рекламна документація				
Інтернет				
Урядові та відомчі акти, закони				
Конференції, наради				
Джерела усної інформації				

Від викладача одержати оцінки експертів-професіоналів (табл. 1.17).

Таблиця 1.17 – Оцінка експертів-професіоналів

Вимоги	Види джерел							
	Засоби масової інформації	Періодична література	Неперіодична література	Рекламна документація	Інтернет	Урядові та відомчі акти, закони	Конференції, наради	Джерела усної інформації
Оперативність								
Повнота								
Новизна								
Достовірність								
Стислість								

Виконати три парних порівняння: студент – група, студент – професіонали, група – професіонали.

Побудувати графік, на якому відобразити власні оцінки, оцінки експертів-професіоналів, оцінки групи студентів-експертів.

Практична робота № 3 Підготовка інформаційно-аналітичного огляду конкретної галузі (джерелознавчий бібліографічний огляд)

Загальні відомості

Джерелознавчий бібліографічний огляд – вторинний документ, який

містить систематизовані і узагальнені відомості про характер, призначення і тематику первинних науково-технічних видань з проблеми, предмета.

Первинний документ або первинне джерело інформації фіксує результат будь-якого виду людської діяльності (наукової, виробничої, суспільної та ін.).

Вторинні документи (бібліографічний опис, анотація, реферат, переклад) і джерела вторинної інформації виникають у результаті аналітико-синтетичної переробки первинних документів.

Вся множина первинних і вторинних документів, а також джерел інформації, які цілеспрямовано передаються інформаційними каналами від відправника до споживача, називається документальним інформаційним потоком.

Мета роботи: виконати джерелознавчий бібліографічний огляд щодо характеру, призначення і тематики первинних видань, які відображають сферу інформаційного менеджменту.

Методичні рекомендації

Користуючись фондами і каталогами бібліотеки (університету, Національної бібліотеки, Парламентської бібліотеки або ін.) дослідити документальний інформаційний потік за заданою тематикою (напр. назвою спеціальності, за якою навчаються студенти). Структуру документального потоку можуть складати газети, журнали, автореферати дисертацій, книги (монографії, навчальні посібники) за певний період (напр., останні 5 років).

Сформувати інформаційний масив за обраною темою, скласти список знайдених джерел (назви книг, журналів, газет, у яких розглянуто різні аспекти заданої теми).

Розкрити структуру документального інформаційного потоку. Побудувати діаграму, на якій у %-му відношенні представити структуру документального потоку на задану тематику. Побудувати графік, який би відображав динаміку документального потоку за роками.

Зробити висновки щодо кількісного та якісного складу документального інформаційного потоку, а також оцінити вплив і взаємодію важливих чинників соціально-економічного та політичного характеру на досліджувану проблему.

Практичне завдання № 4 Оцінювання рейтингів представників еліти (ділової, наукової, політичної) за формальними характеристиками публікацій

Загальні відомості

Робота ґрунтується на одному з методів, що застосовуються при ситуаційному аналізі, прогнозуванні політичних процесів, ситуації в регіонах, оцінці активності при проведенні політичних (в тому числі виборчих) кампаній, в наукових закладах — для встановлення активності участі спеціалістів у житті міжнародної професійної спільноти, внеску в розвиток наукових напрямів, оцінюванні діяльності бізнес-структур на ринку і окремих

представників бізнесу – методи об'єктивного оцінювання публікаційної активності за формальними характеристиками публікацій.

Мета роботи: навчитись застосовувати методи об'єктивної оцінки рейтингів шляхом дослідження публікаційної активності.

Методичні рекомендації

Сформувати список видань. Відбір здійснюється залежно від ймовірної наявності у виданні матеріалів потрібної тематики.

Виконати добір матеріалів, опублікованих за одиницю часу (день/тиждень/місяць).

Застосовуючи метод контент-аналізу дослідити публікації у газетних та журнальних виданнях за обраний період стосовно політичної (ділової, культурної тощо) еліти України.

Дані занести в таблицю 1.18

Наприклад:

Таблиця 1.18 – Політична та ділова еліта в пресі України

№	П.І.Б.	Особисті публікації		Згадується в газетах	
		2013	2014	2013	2014
1	Щербак І.І.	2	7	23	37
2	Ведмідь К.М.	0	7	15	12
3	Вовченко Л.Н.	5	0	10	7
	Всього	7	14	48	56

Побудувати таблицю розподілу публікацій за типами (табл. 1.19).
Наприклад:

Дана робота може бути виконана з використанням ресурсів мережі Інтернет.

Таблиця 1.19 – Розподіл публікацій за типами

Тип публікації (загальний масив)	Кількість за роками		Рейтинг публікації даного типу
	2013	2014	
Особисті публікації	7	14	$(55+70)/(7+14)=5,95$
Згадується в газетах	48	56	$(55+70)/(48+56)=1,2$
Всього за рік	55	70	

Рейтинг публікації певного типу визначається як:

$$\text{Рейтинг типу публікації} = \frac{\text{кількість публікацій в загальному масиві}}{\text{частота публікацій даного типу}} \quad (7.1)$$

Для кожного з представників визначити рейтинг особистих публікацій і рейтинг згадувань. Обчислити публікаційний рейтинг кожного з представників за формулою:

$$\text{Публікаційний рейтинг представника} = \text{кількість публікацій за даними (типом)} \times \text{рейтинг публікацій даного типу} \quad (7.2)$$

Дані занести в таблицю (табл. 1.20). Наприклад:

Таблиця 1.20 – Особисті публікації

№ з/п	П.І.Б.	Кількість за роками		Рейтинг особи
		2013	2014	
1	Щербак І. І.	2	7	$(2+7)*5,95=53,55$
2	Ведмідь К. М.	0	7	$(0+7)*5,95=41,65$
3	Вовченко Л. Н.	5	0	$(5+0)*5,95=29,75$

Аналогічно заповнюється таблиця «Згадування в газетах».

Побудувати за одержаними значеннями діаграми.

Оформити роботу, представити викладачу побудовані діаграми, захистити роботу.

Особистою публікацією може вважатись інтерв'ю.

Практичне завдання № 5 Моніторинг згадувань об'єктів (подій) у мережі Інтернет

Загальні відомості

Подієвий аналіз є одним із найбільш розповсюджених методологічних засобів вивчення динаміки політичних ситуацій. Методика івент-аналізу ґрунтується на спостереженні за розвитком та інтенсивністю подій з метою визначення тенденцій еволюції геополітичної обстановки на міжнародній арені.

Моніторинг – безперервне спостереження за станом оточуючого середовища з метою управління ним шляхом своєчасного інформування про можливості настання несприятливих, критичних або неприпустимих ситуацій. Моніторингові дослідження широко застосовуються для вивчення різноманітних об'єктів соціокультурного поля з метою прогнозу їх розвитку.

Моніторингові дослідження передбачають одержання статистичних або змістових показників, які характеризують об'єкт спостереження і які можна виміряти. Система спостережень будується на фіксації дискретних кількісних характеристик об'єкта спостереження, накопичуванні цих відомостей і на можливості шляхом інтелектуальної інтерпретації одержаних відомостей зробити висновки про якісний стан об'єкта. Моніторинг ґрунтується на спостереженні типових рис у поведінці об'єктів спостереження і на своєчасній фіксації на їх фоні різних відхилень від норми.

Методичні рекомендації

Визначити об'єкт (особу, організацію або подію), відносно якого буде здійснюватись моніторинг.

Визначити сайти (новини органів державної влади або ін.), які будуть використані як інструмент дослідження.

Визначити період (наприклад, 01.10.2013-31.12.2013 щотижня), протягом якого буде здійснюватись дослідження.

Протягом визначеного періоду здійснювати моніторинг згадувань об'єкта (події).

Побудувати графік.

Зробити висновки щодо причин і тенденцій динаміки зафіксованих характеристик об'єкта спостереження.

Розрахункові завдання до теми 8

Завдання 1

З використанням договірної підходу до організації діяльності із забезпечення економічної безпеки підприємства самостійно визначте сфери, що потребують зовнішньої підтримки.

Підприємство новостворене та планує розпочати виробництво і вийти на національний ринок збуту сільськогосподарської продукції.

Результати представте у формі таблиці (табл. 1.21).

Таблиця 1.21 – Таблична форма для планування делегування функцій і завдань за умови обрання договірної підходу до забезпечення економічної безпеки підприємства

Основні функції управління	Підприємство забезпечує самостійно	Необхідна зовнішня допомога	Спосіб отримання зовнішньої допомоги		Кошторис витрат на безпеку, тис. грн
			підвищення кваліфікації персоналу підприємства	укладання договорів	
1	2	3	4	5	6
Інформаційно-аналітичне забезпечення управління безпекою					
Охорона майна та персоналу					
Забезпечення інформаційної безпеки					
Фінансово-економічні заходи у сфері безпеки					
Логістика безпеки					
Забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки					
Забезпечення техніко-технологічної безпеки					
Забезпечення інституційно-правової безпеки					

Продовження таблиці 1.21

1	2	3	4	5	6
Управління оподаткуванням					
Планування безпеки					
Управління товарорухом					
Управління витратами					
Ціноутворення					
Юридичні питання					
Страховання					

Методичні рекомендації до завдання 1

Вирішення цього ситуаційного завдання є варіативним, тобто не передбачає єдиного рішення. Утім, за кожного способу вирішення необхідно пояснити хід розв'язку.

Оскільки зазначається, що підприємство новостворене (ще не сформувало повноцінної розширеної всеохопної організаційної структури та, відповідно, потребує зовнішньої допомоги), але планує вихід на великий загальнонаціональний ринок (потребує отримання широкого комплексу зовнішніх послуг), сферами, які потребують зовнішньої підтримки, є охорона майна та персоналу, забезпечення інформаційної безпеки, логістика безпеки, забезпечення інституційно-правової безпеки, управління оподаткуванням, юридичні питання та страхування. Для реалізації цих функціональних напрямів безпеки підприємство укладатиме договори із зовнішніми суб'єктами (середньоринкова вартість їхніх послуг наведена у 6 колонці табл. 1.22).

Решта завдань буде реалізована підприємством самостійно (з використанням власного персоналу), але для формування інформаційно-аналітичного забезпечення та планування безпеки підприємства планується скерувати працівників служби безпеки на підвищення кваліфікації.

Таблиця 1.22 – Результати планування делегування функцій і завдань за договірною підходу до забезпечення економічної безпеки підприємства

Основні функції управління	Підприємство забезпечує самостійно	Необхідна зовнішня допомога	Спосіб отримання зовнішньої допомоги		Кошторис витрат на безпеку, тис. грн
			підвищення кваліфікації персоналу підприємства	укладання договорів	
1	2	3	4	5	6
Інформаційно-аналітичне забезпечення управління безпекою	+		+		48,0
Охорона майна та персоналу		+		+	192,0
Забезпечення інформаційної безпеки		+		+	36,0
Фінансово-економічні заходи у сфері безпеки	+				

Продовження таблиці 1.22

1	2	3	4	5	6
Логістика безпеки		+		+	120,0
Забезпечення інтелектуально-кадрової безпеки	+				
Забезпечення техніко-технологічної безпеки	+				
Забезпечення інституційно-правової безпеки		+		+	24,0
Управління оподаткуванням		+		+	10,0
Планування безпеки	+		+		4,0
Управління товарорухом	+				
Управління витратами	+				
Ціноутворення	+				
Юридичні питання		+		+	12,0
Страховання		+		+	120,0
Разом					566,0

Завдання 2

Керівництво промислового підприємства (легка промисловість) з виробництва і продажу товарів на регіональному ринку ухвалило рішення про обрання матричного підходу до організації діяльності із забезпечення економічної безпеки. Планується здійснення заходів для управління такими складовими безпеки: фінансова, техніко-технологічна, інтелектуально-кадрова, продуктова, маркетингова, логістична, інституційно-правова, силова, екологічна, інформаційна.

Апарат управління підприємством включає такі структурні підрозділи: бухгалтерія, планово-економічний відділ, юридичний відділ, відділ матеріально-технічного забезпечення, транспортний відділ, фінансово-комерційний відділ, відділ економічного аналізу та планування, відділ кадрів, відділ маркетингу, відділ головного технолога, відділ головного конструктора, служба охорони і режиму.

Результати організації матричного підходу до забезпечення економічної безпеки підприємства представте у формі матриці: «Функціональні складові безпеки – структурні підрозділи підприємства, що їх забезпечують».

Методичні рекомендації до завдання 2

При обранні матричного підходу до організації діяльності із забезпечення економічної безпеки заходи з управління складовими безпеки покладаються на діючі на підприємстві структурні підрозділи. Використовуючи дані умови ситуаційного завдання щодо функціональних напрямів безпеки та діючих підрозділів підприємства, складемо відповідну матрицю та представимо результати роботи (табл. 1.23).

Таблиця 1.23 – Приклад матричної стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства

Функціональні напрями забезпечення економічної безпеки	Структурні підрозділи, що виконують окремі функції у сфері безпеки											
	Бухгалтерія	Планово-економічний відділ	Юридичний відділ	Служба охорони і режиму	Відділ матеріально-технічного забезпечення	Транспортний відділ	Фінансово-комерційний відділ	Відділ економічного аналізу та планування	Відділ кадрів	Відділ маркетингу	Відділ головного технолога	Відділ головного конструктора
Фінансова безпека	+	+					+	+				
Техніко-технологічна безпека					+						+	+
Інтелектуально-кадрова безпека									+			
Продуктова безпека										+	+	+
Маркетингова безпека										+		
Логістична безпека						+						
Інституційно-правова безпека			+	+								
Силова безпека				+								
Екологічна безпека											+	+
Інформаційна безпека	+	+	+	+			+	+			+	+

Завдання 3

Визначте внутрішню організаційну структуру відділу економічної безпеки (керівництво підприємства ухвалило рішення про обрання комплексної стратегії забезпечення економічної безпеки) великого будівельного підприємства – господарського товариства та розмістіть її в межах загальної організаційної структури управління підприємством (рис. 8.1).

Результати представте в ілюстративній формі.

Рисунок 8.1 – Чинна організаційна структура управління підприємством

Методичні рекомендації до завдання 3

Передусім потрібно зазначити, що за умови обрання комплексної стратегії забезпечення економічної безпеки та створення на підприємстві служби економічної безпеки необхідно також запровадити посаду керівника цієї служби з підпорядкуванням виключно вищому керівництву. Місце та конфігурацію побудови служби безпеки представимо на рисунку 8.2.

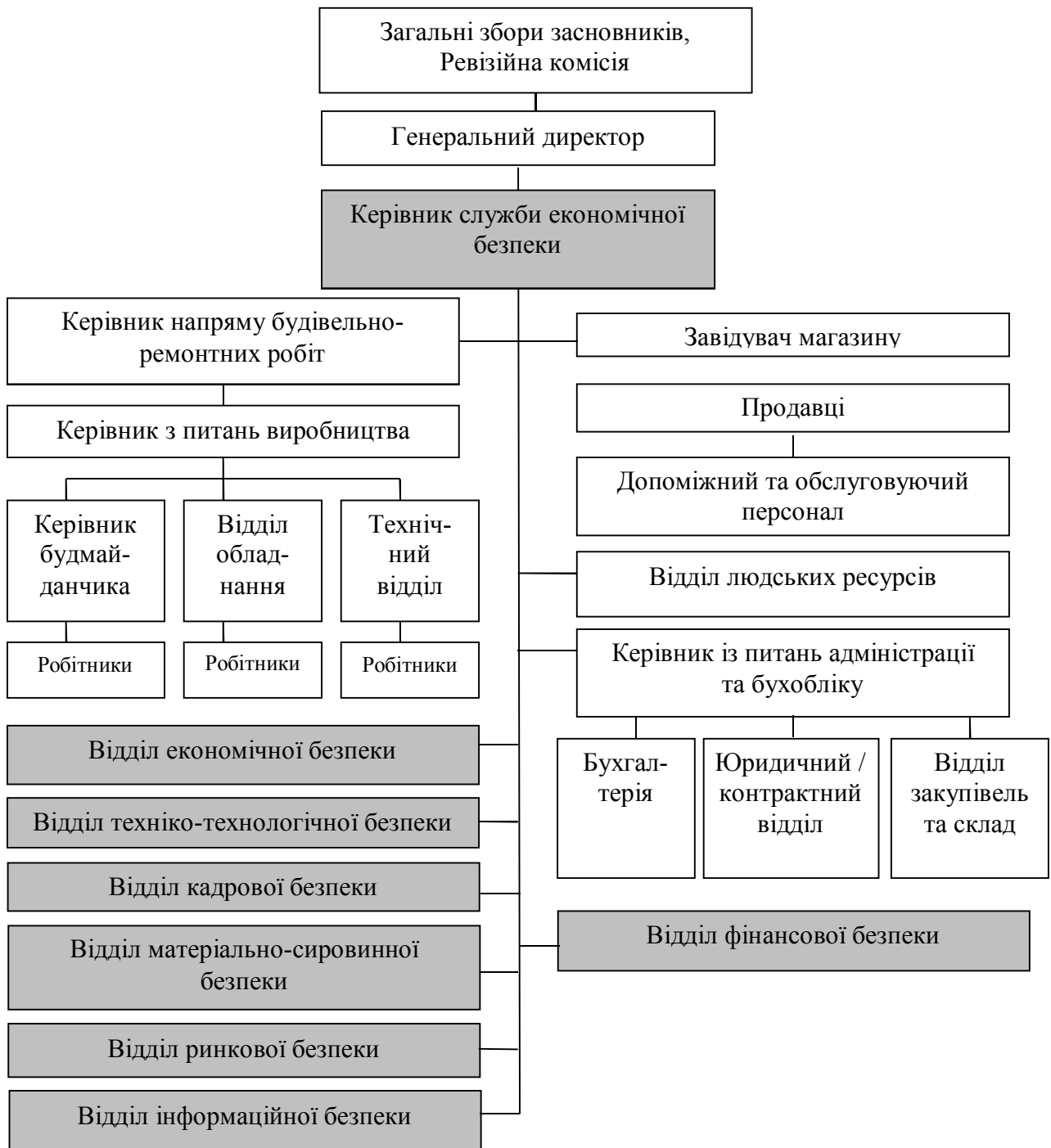

Рисунок 8.2 – Удосконалена організаційна структура управління підприємством у напрямі уможливлення забезпечення реалізації стратегії економічної безпеки підприємства

Завдання 4

Чинна організаційна структура відділу економічної безпеки малого виробничого підприємства складається з двох відділів (рис. 8.3).

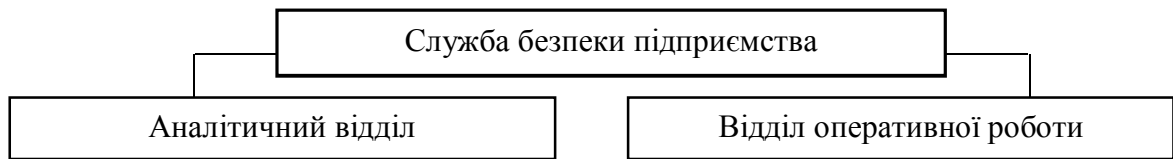

Рисунок 8.3 – Чинна організаційна побудова служби безпеки малого підприємства

Наступного року очікується злиття підприємства з іншим суб'єктом господарювання, що дозволить удвічі збільшити суму власного капіталу, розширити ринкову частку до 30%, створити 150 нових робочих місць та збільшити обсяги виробництва і збуту продукції до 500 млн грн на рік. Які зміни мали б відбутися у конфігурації відділу безпеки. Представте ілюстративне відображення нової організаційної побудови служби безпеки.

Методичні рекомендації до завдання 4

Оскільки наступного року очікується злиття підприємства з іншим суб'єктом господарювання та збільшення чисельності зайнятих і обсягу доходу, то підприємство «переросте» із суб'єкта малого бізнесу до суб'єкта середнього підприємництва. А це потребує запровадження організаційної побудови служби безпеки, характерної для середніх підприємств (рис. 8.4).

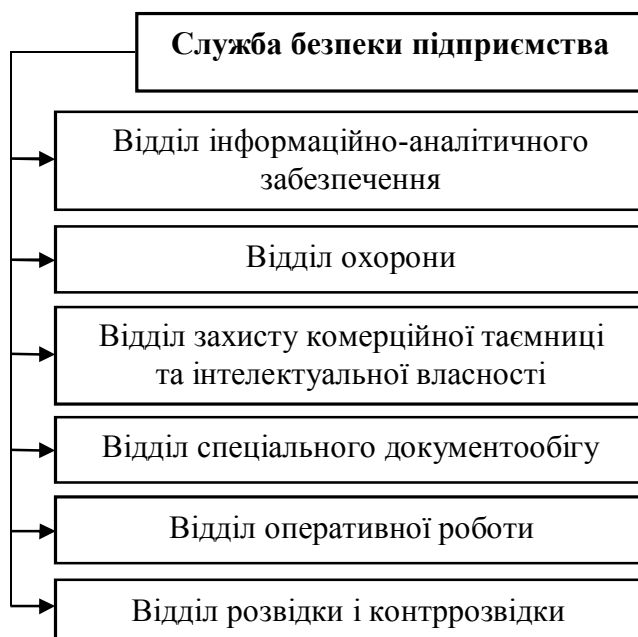

Рисунок 8.4 – Нова організаційна побудова служби безпеки підприємства

Завдання 5

Оцініть ефективність функціонування служби безпеки підприємства, якщо в рамках бюджету на її діяльність в поточному році було витрачено:

- на посилення фінансової безпеки – 20 тис. грн;
- на розвиток інтелектуально-кадрового потенціалу – 10 тис. грн;
- на поліпшення продуктової компоненти безпеки – 5 тис. грн;
- на модернізацію техніко-технологічної бази – 50 тис. грн;
- на заходи з інституційно-правової безпеки – 10 тис. грн;
- на забезпечення інформаційної та силової безпеки – 40 тис. грн.

В результаті реалізованих заходів, у тому числі пов'язаних із налагодженням більш ефективної співпраці служби безпеки з іншими структурними підрозділами суб'єкта господарювання, відвернено очікувані втрати підприємства в обсягах:

- 80 тис. грн (унаслідок поліпшення фінансово-розрахункової дисципліни та своєчасного погашення дебіторської заборгованості);
- 15 тис. грн (за рахунок зниження коефіцієнта втрат робочого часу та більш ефективного використання інтелектуально-кадрового потенціалу);
- 25 тис. грн (через підвищення рівня конкурентоспроможності продукції та збільшення таким чином обсягу її реалізації);
- 500 тис. грн (шляхом збереження активної частини основних виробничих фондів та техніко-технологічної бази);
- 100 тис. грн (за рахунок припинення практики втрат через недосконалість договірних відносин із постачальниками виробничих запасів і транспортно-логістичними організаціями);
- 100 тис. грн (шляхом зменшення втрат від викрадення матеріальних цінностей та втрати комерційної інформації).

Незважаючи на реалізовані заходи, підприємство все ж зазнало втрат у таких обсягах:

- у межах фінансової складової безпеки – на суму 10 тис. грн;
- інтелектуально-кадрової – 1 тис. грн;
- продуктової – 0,5 тис. грн;
- техніко-технологічної – 5 тис. грн;
- інституційно-правової – 1 тис. грн;
- інформаційної та силової – 4 тис. грн.

Методичні рекомендації до завдання 5

Ефективність діяльності служби безпеки визначають через коефіцієнт ефективності (K_e), який вимірюється за формулою (8.1):

$$K_e = \frac{\Pi_e}{B + B_m}, \quad (8.1)$$

де Π_e – вартісне вираження позитивного ефекту внаслідок діяльності служби економічної безпеки, грн; B – сума витрат на заходи, реалізовані службою безпеки підприємства, грн; B_m – сума втрат (невідверненого збитку) у сфері економічної безпеки, грн.

Таким чином, коефіцієнт ефективності діяльності служби безпеки у рамках фінансової складової становив:

$$K_e(\text{фінансової складової}) = \frac{80}{20 + 10} = 2,7;$$

– коефіцієнт ефективності діяльності служби безпеки у рамках інтелектуально-кадрової складової:

$$K_e(\text{інтелектуально-кадрової}) = \frac{15}{10 + 1} = 1,36;$$

– коефіцієнт ефективності діяльності служби безпеки у рамках продуктової складової:

$$K_e(\text{продуктової складової}) = \frac{25}{5 + 0,5} = 4,54;$$

– коефіцієнт ефективності діяльності служби безпеки у рамках техніко-технологічної складової:

$$K_e(\text{техніко-технологічної}) = \frac{500}{50 + 5} = 9,1;$$

– коефіцієнт ефективності діяльності служби безпеки у рамках інституційно-правової складової:

$$K_e(\text{інституційно-правової складової}) = \frac{100}{10 + 1} = 9,1;$$

– коефіцієнт ефективності діяльності служби безпеки у рамках інформаційної та силової складової:

$$K_e(\text{інформаційної та силової складової}) = \frac{100}{40 + 4} = 2,3.$$

Отже, діяльність служби безпеки за всіма напрямками велася ефективно. Разом з тим найвища ефективність спостерігалася за техніко-технологічною та інституційно-правовою складовими (коефіцієнти ефективності становили по 9,1). Найменш ефективною була діяльність із посилення інтелектуально-кадрової безпеки (коефіцієнт ефективності – 1,36).

Завдання 6

Для підвищення рівня економічної безпеки служба безпеки підприємства реалізувала низку заходів, які дали такі результати:

- продуктивність праці збільшилася на 50 тис. грн/ос. (на підприємстві працює 10 працівників промислово-виробничого персоналу);
- рентабельність доходу збільшилася з 8 до 10%;
- фондвіддача збільшилася на 1 грн/грн (середньорічна вартість основних фондів підприємства становить 1 млн грн);
- унаслідок зменшення плинності кадрів та підвищення рівня збереженості інформації експертна оцінка відвернених втрат становить 100 тис. грн;
- поліпшення силової безпеки дозволило зменшити обсяги крадіжок продукції в розмірі 50 тис. грн.

Розрахуйте економічний ефект та ефективність діяльності служби безпеки підприємства, якщо було витрачено 50 тис. грн. Під час розрахунків врахуйте, що витрати на забезпечення безпеки були здійснені на початку року, а ефект умовно отримано наприкінці року. Середня ставка депозитного банківського вкладу становить 12% річних.

Методичні рекомендації до завдання 6

Економічний ефект полягає у різниці між додатковим чистим прибутком підприємства і витратами на функціонування служби безпеки (утім, з урахуванням меншої теперішньої вартості чистого прибутку з урахуванням коефіцієнта дисконтування).

Економічна ефективність розраховується шляхом ділення додаткового чистого прибутку на витрати на функціонування служби безпеки (з урахуванням коефіцієнта дисконтування).

Додатковий чистий прибуток = 50 тис. грн \times 10 ос. \times 0,1 + 1 грн/грн \times \times 1 млн грн \times 0,1 + 100 тис. грн + 50 тис. грн = 300 тис. грн.

Теперішня вартість додаткового чистого прибутку = $\frac{300 \text{ тис. грн}}{(1 + 0,12)^1} = 267,9 \text{ тис. грн.}$

Економічний ефект = 267,9 – 50 = 217,9 (тис. грн).

Коефіцієнт економічної ефективності = $\frac{267,9 \text{ тис. грн}}{50 \text{ тис. грн}} = 5,4.$

Отже, позитивний економічний ефект перевищив витрати у 5,4 раза.

2 ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Головною метою індивідуальної роботи студентів є формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань про суттєві аспекти економічної безпеки держави та вітчизняних підприємств, а також отримання навиків роботи з науковою літературою, її критичного аналізу, аналізу різних підходів, що існують у науковій думці. В процесі роботи студент набуває навичок:

- вміти оцінювати актуальність намічених досліджень;
- вміти формувати мету і завдання дослідження;
- вміти виконувати аналітичні дослідження.

Тематика завдання затверджується викладачем. Індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно у формі реферативної роботи. Структура індивідуального завдання має містити:

- зміст;
- вступ: актуальність, мета, предмет, об'єкт, задачі дослідження, інформаційна база дослідження;
- основні розділи (три розділи);
- висновки: конкретно по пунктах;
- список літератури (не менше 20 джерел).

Оцінка за індивідуальне завдання виставляється викладачем на основі захисту завдання студентом (доповідь та презентація) і є складовою модулю № 2.

Теми завдання для індивідуальної роботи

1. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства (на прикладі).
2. Фінансове забезпечення адаптації підприємства (на прикладі).
3. Розробка стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства (на прикладі).
4. Фінансова розвідка в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємства (на прикладі).
5. Бенчмаркінг як інструмент забезпечення фінансової безпеки підприємства (на прикладі).
6. Організаційне забезпечення фінансової безпеки підприємства (на прикладі).
7. Діагностування фінансової безпеки промислового підприємства (на прикладі).
8. Фінансові ризики як деструктивні чинники впливу на фінансову безпеку підприємства (на прикладі).
9. Система фінансових інтересів підприємства як основа забезпечення його фінансової безпеки (на прикладі).
10. Комплексна оцінка фінансової безпеки підприємства (на прикладі).
11. Оцінка та підвищення стабільності функціонування суб'єктів господарювання з використанням моделі розвитку (на прикладі).
12. Оцінка та підвищення стабільності функціонування суб'єктів господарювання робастими методами, що враховують економічну спадкоємність (на прикладі).
13. Оцінка та підвищення стабільності функціонування суб'єктів господарювання на підставі критерію відповідності цілі (на прикладі).
14. Розробка системи запобігання кризового стану суб'єктів господарювання, яка базується на сценаріях розвитку подій та їх прогнозуванні з використанням трендів (на прикладі).
15. Розробка системи запобігання кризового стану суб'єктів господарювання, яка базується на сценаріях розвитку подій та їх прогнозуванні з використанням багатофакторних статистичних моделей (на прикладі).
16. Визначення характеристик потоку економічних новин та методів їх обробки (на прикладі).
17. Побудова системи попередження про кризові явища за технологією «поток економічних систем» (на прикладі).
18. Розробка методики розпізнавання цінності інформації в потоку економічних новин у системах раннього попередження кризового стану суб'єктів господарювання (на прикладі).

19. Побудова системи фінансової безпеки підприємства на основі контролінгу (на прикладі).
20. Політика фінансової безпеки фінансової установи (на прикладі).
21. Стратегія забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємницької діяльності (на прикладі).
22. Практичний аспект бюджетування в системі забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємницької діяльності (на прикладі).
23. Організація системи економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі).
24. Управління комплексним забезпеченням економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
25. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності системи економічної безпеки підприємства (на прикладі).
26. Організаційно-правове забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
27. Управління системою забезпечення економічної безпеки підприємства (на прикладі).
28. Механізм управління системою фінансово-економічною безпеки банківських установ (на прикладі).
29. Управління системою корпоративної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
30. Міжнародний досвід та міжнародні стандарти забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності.
31. Механізми взаємодії суб'єктів забезпечення економічної безпеки з правоохоронними органами.
32. Механізми управління системою економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
33. Організаційно – правове забезпечення захисту комерційної таємниці як складової фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
34. Інноваційні технології забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
35. Організаційно-правові основи протидії недобросовісної конкуренції в системі економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
36. Моделювання систем економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі).
37. Механізм забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
38. Механізми протидії зовнішнім загрозам економічній безпеці суб'єктів господарювання (на прикладі).
39. Технології попередження внутрішніх загроз економічній безпеці суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
40. Організаційно-правові основи протидії промисловому шпигунству в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі).

41. Організація системи забезпечення надійності персоналу суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
42. Організаційно-правове забезпечення економічної безпеки банківських установ в Україні (на прикладі).
43. Управління системою забезпеченням економічної безпеки суб'єктів господарювання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності (на прикладі).
44. Організація протидії ризикам в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі).
45. Організація та управління майновою безпекою суб'єктів господарювання (на прикладі).
46. Технології розв'язання корпоративних конфліктів в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі).
47. Механізми протидії протиправним поглинанням та захопленням підприємств як складові системи економічної безпеки суб'єктів господарювання (на прикладі).
48. Планування діяльності щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
49. Стратегічне управління системою забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності (на прикладі).
50. Організація системи економічної безпеки у інвестиційній діяльності суб'єктів господарювання (на прикладі).
51. Організація системи безпеки суб'єктів господарювання у надзвичайних ситуаціях діяльності та у ситуаціях невизначеності (на прикладі).
52. Організація системи економічної безпеки фінансово-промислових груп (на прикладі).
53. Управління системою фінансово-економічної безпеки виробничої фірми (на прикладі).
54. Конкурентна розвідка як елемент комплексної системи фінансово-економічної безпеки підприємства (на прикладі).
55. Управління системою забезпечення безпеки інвестиційної діяльності банку (на прикладі).
56. Економіко-математичні моделі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства (на прикладі).
57. Організація і управління системою протидії тероризму на повітряному транспорті як складової економічної безпеки авіакомпанії. (на прикладі)
58. Управління системою забезпечення економічної безпеки аеропорту (на прикладі).
59. Управління системою забезпечення безпеки кредитування банківськими установами підприємств України (на прикладі).
60. Формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах глобалізації (на прикладі).
61. Організація системи попередження терористичних актів на транспорті (на прикладі).
62. Організація системи попередження терористичних актів як складова економічної безпеки підприємства (на прикладі).

63. Системний та ситуаційний підхід у керуванні службою економічної безпеки підприємства (на прикладі).
64. Моделі забезпечення економічної безпеки банку (на прикладі).
65. Управління системою безпеки на транспортних підприємствах (на прикладі).
66. Організація і управління системою забезпечення інформаційної безпеки підприємства (на прикладі).
67. Комп'ютерне моделювання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства (на прикладі).
68. Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в процесі стратегічного управління (на прикладі).
69. Організація і управління системою безпеки на залізничному транспорті (на прикладі).
70. Стратегія безпеки зовнішньої діяльності підприємства (на прикладі).
71. Ефективність використання інформаційних технологій при забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємств (на прикладі).
72. Організація та управління системою економічною безпеки авіаційної компанії (на прикладі).
73. Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки функціонування підприємства та методи їх запобігання (на прикладі).
74. Організація та управління системою забезпечення безпеки діяльності банківських установ в Україні (на прикладі).
75. Комплексна система забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств (на прикладі).
76. Міжнародний досвід забезпеченні економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності та його використання в умовах України (на прикладі).
77. Комплексне забезпечення безпеки діяльності банку (на прикладі).
78. Управління системою економічної безпеки підприємства в кризових умовах (на прикладі).
79. Методи оцінки зовнішніх загроз економічної безпеки підприємства (на прикладі).
80. Організація системи забезпечення надійності персоналу банківських установ (на прикладі).
81. Організація системи забезпечення економічної безпеки на пасажирському авіатранспорті (на прикладі).
82. Організація системи безпеки на залізничному транспорті (на прикладі).
83. Управління системою захисту інформації з обмеженим доступом в банках України (на прикладі).
84. Управління системою економічної безпеки підприємства в умовах недобросовісної конкуренції (на прикладі).
85. Організація системи забезпечення інформаційної безпеки підприємства (на прикладі).
86. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства (на прикладі).

87. Організація та управління системою безпеки торговельного підприємства (на прикладі).

88. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства (на прикладі).

89. Організація захисту комерційної таємниці на підприємстві (на прикладі).

90. Організація системи економічної безпеки автотранспортного підприємства (на прикладі).

91. Організація забезпечення безпеки комерційної діяльності підприємства (на прикладі).

92. Управління системою забезпечення особистої безпеки керівників (на прикладі).

93. Організація системи забезпечення надійності персоналу торговельного підприємства (на прикладі).

94. Організація комплексного забезпечення безпеки діяльності підприємства (на прикладі).

95. Організація забезпечення інформаційної безпеки банків (на прикладі).

96. Забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом керування знаннями персоналу.

97. Організація і управління системою забезпечення фінансово - економічної безпеки спільних підприємств (на прикладі).

98. Організація системи забезпечення фінансово-економічної безпеки будівельної фірми (на прикладі).

99. Організація системи забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємств (на прикладі).

3 САМОСТІЙНА РОБОТА

Для студентів 5 і 6 курсів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
Модуль 1 Економіка проектних рішень в будівництві			
Змістовий модуль 1 Теоретико-методологічні основи управління економічною безпекою будівельного підприємства			
1.1	Економічна безпека: природа і передумови формування	5	9
1.2	Економічна безпека та державне регулювання економіки	5	9
1.3	Система побудови економічної безпеки будівельного підприємства	5	9
1.4	Механізм забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства	8	10

Продовження таблиці

1	2	3	4
Змістовий модуль 2 Фінансово-організаційне забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств			
2.1	Критерії економічної безпеки будівельного підприємства та її рівні	5	9
2.2	Адаптація будівельного підприємства як засіб забезпечення його економічної безпеки	5	9
2.3	Інформаційне забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства	5	9
2.4	Діяльність служби безпеки будівельного підприємства	7	10
ЗМ РГЗ (на вибір з переліку тем)		18	18
Разом		63	92

Самостійна робота з підготовки до аудиторних занять, контрольних заходів та екзамену здійснюється за наведеною рекомендованою літературою

№ з/п	Назва теми	Питання для самостійного опрацювання	Форми виконання
1	2	3	4
1.	Тема 1 Економічна безпека: природа і передумови формування	провести порівняльний аналіз змісту питань щодо економічної безпеки та її сутності за сучасною літературою з дисципліни і узагальнення учбового матеріалу, вміти давати характеристику суб'єктам та об'єктам економічної безпеки, розуміти характерні риси та методологію досліджень економічної безпеки. Питання: Передумови виникнення та еволюція поняття економічної безпеки. Об'єкт, суб'єкт та предмет економічної безпеки. Особливості порогових значень економічної безпеки Співвідношення фактичних індикаторів з пороговими значеннями.	конспект, реферат.
2.	Тема 2 Економічна безпека та державне регулювання економіки	вивчити сутність процесу визначення обсягів тіньової діяльності, вміти проводити розрахунки рівня тіньової економіки. Питання: Економічні умови діяльності підприємства. Позитивний та негативний вплив державного регулювання. Масштаби та структура тіньової економіки країни.	конспект, реферат.

Продовження таблиці

1	2	3	4
3.	Тема 3 Система побудови економічної безпеки підприємства	з'ясувати сутність загроз економічній безпеці підприємства, розглянути сутність податкової та валютної політики держави та їх вплив на економічну безпеку підприємства. Питання: Групи факторів впливу на економічну безпеку підприємства. Принципи побудови економічної безпеки підприємства Взаємодія підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища.	конспект, реферат.
4.	Тема 4 Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства	з'ясувати зміст правової бази забезпечення економічної безпеки, знати алгоритм функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Вміти проводити порівняльний аналіз існуючих інструментів забезпечення фінансової безпеки підприємства. Питання: Вимоги до системи управління підприємством, що визначаються концепцією його економічної безпеки. Вхідний, внутрішній, вихідний блоки механізму забезпечення економічної безпеки підприємства.	конспект, реферат.
5.	Тема 5 Критерії економічної безпеки підприємства та її рівні	з'ясувати вплив складових безпеки на стабільність розвитку підприємства, вміти визначати індикатори оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Питання: Прибуток підприємства, як показник рівня економічної безпеки підприємства. Теоретичні та практичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства.	конспект, реферат, доповідь
6.	Тема 6 Адаптація підприємства як засіб забезпечення його економічної безпеки	вивчити особливості адаптивних заходів підприємства, вміти проводити порівняльний аналіз складових адаптації підприємства, визначати порядок проведення фінансового забезпечення адаптації підприємства до змін у зовнішньому середовищі. Питання: Стан адаптації в залежності від поведінки підприємства. Класифікація факторів впливу зовнішнього середовища, що обумовлюють появу адаптивної реакції підприємства. Показники оцінки гнучкості адаптивної реакції підприємства на зміни зовнішнього середовища.	конспект, реферат, доповідь

Продовження таблиці

1	2	3	4
7.	Тема 7. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємства	вивчити сутність та роль колективних угод в процесі забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства, з'ясувати роль Цивільного та Господарського Кодексів у забезпеченні фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Питання: Принципи формування стратегічних баз спостереження. Роль колективних угод в процесі забезпечення фінансової складової економічної безпеки підприємства Роль Цивільного та Господарського Кодексів у забезпеченні фінансової безпеки суб'єкта господарювання.	реферат, доповідь, таблиця
8.	Тема 8. Діяльність служби безпеки підприємства	розуміти сутність системи правового регулювання забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання, давати характеристику міждержавної нормативно-правової бази захисту підприємства. Питання: Діяльність служби безпеки підприємства в правовому аспекті. Законодавчі акти, що регламентують діяльність служби безпеки. Поглиблення впливу служби безпеки.	реферат, доповідь, таблиця
	Разом		

Опрацювання питань для самостійної роботи, пропонується студентам виконувати на підставі додаткових інформаційних джерел (періодичні видання) та Інтернет ресурсів, які наведені у переліку рекомендованої літератури.

Результати самостійної роботи представляються (для оцінювання) на семінарах, індивідуальних заняттях, консультаціях у таких формах: конспект, реферат, доповідь, аналітична таблиця.

Теми рефератів

1. Передумови, які стали визначальними у підвищенні уваги до проблеми забезпечення економічної безпеки на сучасному етапі розвитку економіки.

2. Аналіз становлення і розвитку правового регулювання економічної безпеки в Україні. Які зміни відбулися у правовому забезпеченні і теоретико-методологічному розумінні економічної безпеки?

3. Аналіз сутності поняття «економічна безпека» та еволюції теоретичних підходів до трактування сутності цього терміна.

4. Характеристика основних складових національної безпеки. Роль фінансової безпеки у забезпеченні економічної безпеки держави.

5. Розкрийте багатоаспектну сутність поняття «фінансова безпека», враховуючи відомі вам концептуальні підходи. Який, на вашу думку, підхід у найповнішій формі розкриває суть фінансової безпеки держави?

6. Характеристика внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають стан економічної безпеки держави, регіону, підприємства?

7. Характеристика складових, які формують ієрархічну декомпозицію економічної безпеки держави як багаторівневої системи.

8. Роль економічної безпеки людини (громадянина), економічної безпеки підприємства, економічної безпеки регіону як складових елементів економічної безпеки держави.

9. Національні економічні інтереси, їх характеристика. Основні напрями пріоритетних національних інтересів в економічній і фінансовій сферах.

10. Основні загрози національній безпеці в економічній сфері, їх характеристика та класифікація.

11. Індикатори економічної безпеки та їх порогові (граничні) значення. Наведіть приклади найбільш загальних індикаторів економічної безпеки держави.

12. Механізм забезпечення економічної безпеки держави: його функціональне призначення та характеристика його основних елементів.

13. Назвіть пріоритетні національні інтереси у фінансовій сфері та охарактеризуйте принципи, завдання та механізми забезпечення цих життєво важливих інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз.

14. Основні завдання та структура СОТ. Основні проблеми інтеграції України до СОТ.

15. Передумови виникнення тіньової економіки та загальні засади системної характеристики тіньової економіки.

16. Економічні причини та механізми функціонування тіньової економіки.

17. Характеристика суб'єктів тіньової економіки, спонукальні мотиви їх діяльності.

18. Причини прояву корупції та економічні аспекти боротьби з нею.

19. Причини виникнення тіньової економіки у країнах з трансформаційною економікою.

20. Характеристика основних критеріїв економічної безпеки підприємства.

21. Взаємозв'язок між рівнем економічної безпеки підприємництва та безпекою національної економіки. Пріоритетні напрями забезпечення економічної безпеки підприємства.

22. Необхідні умови для формування сприятливого та безпечного підприємницького середовища на макrorівні управління, їх характеристика.

23. Взаємозв'язок основних завдань економічної безпеки підприємства в межах фінансової та інноваційно-технологічної компонент безпеки держави.

24. Алгоритм формування національної економічної безпеки шляхом зміцнення безпеки підприємств.

25. Передумови та перешкоди зміцнення економічної безпеки підприємств в Україні.

26. Критерії економічної безпеки підприємства за складовими «економічна незалежність», «здатність до розвитку» та «ефективність функціонування».

27. Сутність та прикладне значення використання індикаторів (порогових значень) рівня економічної безпеки підприємства.

28. Алгоритм проведення аналізу рівня економічної безпеки підприємництва на макро- та макрорівні управління.

29. Індикатори та їх порогові значення в межах складових економічної безпеки підприємства.

30. Стратегія та тактика забезпечення економічної безпеки підприємства на різних рівнях управління економікою.

31. Доцільність, переваги та недоліки методів вимірювання рівня економічної безпеки підприємства.

32. Аналіз вітчизняного нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності щодо забезпечення економічної безпеки підприємства: переваги та недоліки.

33. Інституційно-правове забезпечення зміцнення економічної безпеки підприємств в Україні.

34. Закордонна практика проведення діагностики та моніторингу економічної безпеки діяльності підприємств.

35. Комерційна таємниця та економічна оцінка наслідків її втрати для підприємства.

36. Джерела інформаційного забезпечення діяльності підприємства, їх характеристика.

37. Особливості організації служб економічної безпеки підприємств в Україні.

38. Правові аспекти діяльності служби безпеки підприємства.

39. Сучасні способи захисту від економічного шпигунства.

40. Шляхи удосконалення технічних засобів захисту бізнесу.

41. Координація діяльності органів із забезпечення економічної безпеки підприємства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні

1. Про національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 1001 від 21 жовтня 2011 року. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
2. Україна у світі, що змінюється [Електронний ресурс] : Указ Президента України 8 червня 2012 року № 389/2012 затверджена Стратегія національної безпеки України. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>
3. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 569 від 15 серпня 2012 року. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>
4. Про національну систему оцінки рівня корупції [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства юстиції України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 30 вересня 2013 року № 2055/5/1153. –Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>
5. Деякі питання запобігання та виявлення корупції в Державній службі фінансового моніторингу України [Електронний ресурс] : Наказ Держфінмоніторингу України від 23.12.2013 року № 152. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>
6. Про Національну раду з питань антикорупційної політики [Електронний ресурс] : Указ Президента від 14 жовтня 2014 року № 808/2014. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
7. Основи економічної безпеки підприємств: підручник / О. М. Бандурка, В. Є. Духов, К. Я. Петрова, І. М. Червяков. – Харьков : нац. ун-т вн. справ, 2006. – 236 с.
8. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт; Пер. с англ. под ред. Л. П. Белых. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 631 с.
9. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность. Учебник для вузов / Г. С. Вечканов. – СПб. : Питер, 2007. – 384 с.
10. Гапоненко В. Ф. Экономическая безопасность предприятия. Подходы и принципы : учеб. пособие / В. Ф. Гапоненко, А. А. Безпалько, А. С. Власков. – М. : Изд. «Ось-89», 2006. – 208 с.
11. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства : навчальник посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – Київ : Центр учб. літ., 2008. – 240 с.
12. Економічна безпека : навч. посібник / за ред. В. І. Франчука. – Львів : ЛьвДУВС, 2010. – 243 с.
13. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: підручник з грифом МОНУ / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор. – Київ : УБС НБУ, 2014. – 605 с.

14. Економічна безпека: підручник з грифом МОНУ / авт. кол. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. І. Барановського. – Київ : УБС НБУ, 2015. – 467 с.
15. Жихор О.Б. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: збірник навчально-методичних матеріалів для самостійної роботи. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2014. – 270 с.
16. Жихор О. Б. Економічна безпека : опорний конспект лекцій / О. Б. Жихор, Т. М. Куценко. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2013. – 73 с.
17. Жихор О. Б., Економічна безпека: навч. посібник / О. Б. Жихор, Т. М. Куценко. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2013. – 138 с.
18. Жихор Е. Б. Развитие банковского сегмента международного финансового рынка / Е. Б. Жихор, В. В. Куштым // Развитие финансовых отношений в условиях становления инновационной экономики : Коллективная монография. – Белгород : ИД «Белгород», 2012. – С.207-220.
19. Захаров О. І. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності: навч. посібник / О. І. Захаров. – Київ : – КНТ, 2008. – 257 с.
20. Крамаренко Ю. М. Економічна безпека: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. М. Крамаренко, Є. О. Курта, О. В. Сировой. – Запоріжжя : ЛПКС, 2010. – 220 с.
21. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: підручник / Л. О. Лігоненко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 824 с.
22. Управление проектами. Справочное пособие / И. И. Мазур, В. Д. Шапиро и др.; Под ред. И. И. Мазур, В.Д. Шапиро. – М. : Высшая школа, 2001. – 875 с.
23. Оценка бизнеса : учебник / Под ред. А. Г. Грязновой, М. А. Федотовой. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 512 с.
24. Фінанси : курс для банкірів : підручник / кол. авт.; за ред. О. М. Тридіда, О. Б. Жихор. – Київ : УБС НБУ, 2012. – 507 с.
25. Фінанси : курс для фінансистів : підручник / За ред. П. Ю. Буряка, О. Б. Жихор. – Київ : Хай-Тек Пресс, 2010. – 528 с.

Додаткова

26. Бурбело О. А. Економічна і правова безпека репутації підприємства / О. А. Бурбело, Д. В. Солоха, В. Ю. Припотень. – Луганськ : Янтар, 2009. – 100 с.
27. Варналія З. С. Економічна безпека : навч. посібник / З. С. Варналій. – Київ : Знання, 2009. – 647 с.
28. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація: монографія / Н. Г. Виговська. – Житомир : ЖДТУ, 2008. – 532 с.
29. Графова Г. Ф. Экономические проблемы антикризисного управления / Г. Ф. Графова. – М. : Изд-во экономико-правовой литературы, 2006. – 288 с.

30. Економічна безпека держави, суб'єктів господарювання та тіньова економіка: [колективна монографія] / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. К. Васенка. – Черкаси : Маклаут, 2010. – 346 с.
31. Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі. – Київ : КНТЕУ, 2010. – 717 с.
32. Єрмошенко М. М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: наук. монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева. – Київ : Нац. акад. упр., 2010. – 232 с.
33. Жаворонков В. О. Стратегічне управління регіоном: економічна безпека, планування та розвиток : монографія / В. О. Жаворонков, Г. В. Жаворонкова, В. О. Жмуденко. – Умань : Сочінський, 2010. – 271 с.
34. Жихор О. Б. Рівень фінансової безпеки підприємства // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць / О. Б. Жихор, Д. М. Рогова. – Львів : РВВ НПТУ України. – 2014. – Вип. 24.7. – С. 216–222.
35. Жихор О. Б. Оцінка рівня фінансової безпеки комерційного банку // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць / О. Б. Жихор, І. В. Поліщук. – Львів : РВВ НПТУ України. – 2014. – Вип. 24.7. – С. 355–360.
36. Жихор О. Б. Корупція – реальна загроза національній безпеці України [Електронний ресурс] / О. Б. Жихор, В. В. Баранова // Тези доповіді II Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми і перспективи» 26-27.09.2014 р. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM).
37. Жихор О. Б. Сучасні загрози економічній безпеці України / Жихор О. Б., Баранова В. В. // Вісник НБУ. – 2015. – № 1(227). – С. 71–75.
38. Жихор О. Б. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки : збірник навчально-методичних матеріалів для самостійної роботи / О. Б. Жихор. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2014. – 270 с.
39. Жихор О. Б. Державне регулювання фінансової безпеки суб'єктів небанківського фінансового сектору [Електронний ресурс] / О. Б. Жихор, В. В. Баранова // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інформаційна та економічна безпека» (INFECO-2014) до 70-річчя ХІБС УБС НБУ (м. Київ), м. Харків, 2014. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).
40. Жихор О. Б. Інтегральна оцінка фінансової безпеки підприємства / О. Б. Жихор, А. Ю. Олейнікова // Збірник тез XIII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів та студентів 26-27 березня 2013р. – Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2013. – С. 350–353.
41. Жихор О. Б. Методика оцінювання інтегрального показника фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О. Б. Жихор, А. Ю. Олейнікова // Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів 4-5 квітня 2013 р. – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).

42. Жихор О. Б. Місце і роль фінансової розвідки в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємства підприємства [Електроний ресурс] / О. Б. Жихор, М. Харламова // Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів 4-5 квітня 2013 р. – Харків: ХІБС УБС НБУ, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).
43. Жихор О. Б. Фінансові ризики як деструктивні чинники впливу на фінансову безпеку суб'єкта господарювання [Електроний ресурс] / О. Б. Жихор, М. О. Штехан // Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів 4-5 квітня 2013 р. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).
44. Жихор О. Б. Сучасні загрози економічній безпеці України / О. Б. Жихор, В. В. Баранова // Вісник НБУ, 2015. – № 1(227). – С. 71–75.
45. Жихор О. Б. Обчислення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства / О. Б. Жихор, В. О. Гороховатський, А. Ю. Олейнікова // Збірник наукових праць ХІБС УБС НБУ «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики», 2013. – №2 (15). – С. 166–171.
46. Жихор О. Б. Сутність поняття «фінансовий ризик» та його класифікація / О. Б. Жихор, М. О. Штехан // Науковий вісник НЛТУ України, 2013. – № 23.10. – С. 145–150.
47. Жихор О. Б. Місце і роль фінансової розвідки у структурі економічної розвідки / О. Б. Жихор, М. Харламова // Збірник наукових-технічних праць «Науковий вісник НЛТУ України», 2013. – №. 23.14 – С. 121–126.
48. Жихор О. Б. Сутність поняття «фінансовий ризик» та його класифікація / О. Б. Жихор, М. О. Штехан // Науковий вісник НЛТУ України, 2013. – № 23.10. – С. 145–150.
49. Жихор О. Б. Формування системи показників для експрес-оцінки фінансової безпеки підприємства / А. Ю. Олейнікова, О. Б. Жихор // Ірпінь: Видавництво Національного університету державної податкової служби України, 2013. – С. 134–139.
50. Жихор О. Б. Інтегральна оцінка фінансової безпеки підприємства // Збірник тез XIII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів та студентів, 26-27 березня 2013 р. / О. Б. Жихор, В. О. Гороховатський, А. Ю. Олейнікова. – Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2013. С. 350–353.
51. Жихор О. Б. Економіко-математична модель запобігання фінансовому ризику на підприємстві / О. Б. Жихор, С. С. Пивоваров // Науковий вісник : Зб. наук.-техн. пр. – Львів : РВВ НЛТУ України, 2012. – Вип. 22.15. – С. 353–357.
52. Жихор О. Б. Методичне забезпечення підвищення ефективності руху капіталу підприємства в системі фінансової його безпеки / О. Б. Жихор, А. Ю. Олейнікова // Науковий вісник : Зб. наук.-техн. пр. – Львів : РВВ НЛТУ України, 2012. – Вип. 22.14. – С. 364–370.
53. Zhyhor O. B. Hlavní tendence inovativního rozvoje ukrajinské ekonomiky (The main tendencies of innovative development of Ukrainian economy) / О. В. Zhyhor, Т. М. Kutsenko // Socioekonomicke' a humanitni' studie, 2012. – № 2. – Р. 114–121.

54. Зимовець В. В. Державна фінансова політика економічного розвитку / В. В. Зимовець. – Київ : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2010. – 356 с.
55. Иванов А. В. Экономическая безопасность предприятий / А. В. Иванов. – М. : Вираз-Центр, 2007. – 180 с.
56. Кавун С. В. Інформаційна безпека : підручник / С. В. Кавун. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2009. – 246 с.
57. Коваленко М. А. Економічна безпека корпоративного підприємства / М. А. Коваленко, І. І. Нагорна, Н. В. Радванська. – Херсон : Олді-плюс, 2009. – 403 с.
58. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – Київ : Лібра, 2003. – 280 с.
59. Линдер И. Б. Энциклопедия деловой разведки и контрразведки / И. Б. Линдер, С. Ю. Алесковский, А. В. Алехин. – М. : Издательство «Русь-Олимп», 2007. – 428 с.
60. Ліпкан В. А. Національна і міжнародна безпека у визначеннях і поняттях / В. А. Ліпкан, О. С. Ліпкан, О. О. Яковенко. – Київ : Текст, 2006. – 256 с.
61. Мартинюк В. П. Митна система та економічна безпека держави: теорія та методологія : монографія / В. П. Мартинюк. – Т. : Астон, 2010. – 248 с.
62. Сухоруков А. І. Національна економічна безпека: навч. посібник / А. І. Сухоруков, С. З. Мошенський, О. М. Петрук. – Житомир : Рута, 2010. – 383 с.
63. Ткач В. О. Фінансова безпека підприємства: організаційно-економічний механізм керування податковими зобов'язаннями підприємств : монографія / В. О. Ткач, О. С. Камушков, О. В. Шевченко. – Запоріжжя, 2011. – 167 с.
64. Ткачук К. Н. Охорона праці та промислова безпека: навчальний посібник для студентів вищих навчавчальних закладів / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний. – Київ : Лібра, 2010. – 559 с.
65. Унежский С. Обеспечение безопасности бизнеса и конкурентная разведка в Украине. Основные формы. Методы поиска, оценки и анализа информации. [Електронний ресурс] / С. Унежский. – Режим доступу : <http://kiev-security.org.ua/>
66. Фінансова безпека банківської діяльності : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни «Безпека банків» для студ. вищ. навч. закл. / [С. М. Побережний та ін.]. – Суми : ДВНЗ «УАСБ НБУ», 2010. – 112 с.
67. Франчук В. Корпоративна безпека: теоретичні засади : монографія / В. Франчук. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2009. – 176 с.
68. Шульга І. П. Економічна безпека емісійної діяльності акціонерних товариств : монографія / І. П. Шульга. – Київ : Маклаут, 2010. – 424 с.
69. Разведывательное и контрразведывательное обеспечение финансово-хозяйственной деятельности предприятия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sec4all.net/doronin_gl1.html

70. Ринок розвідувальних послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://rozvidka.livejournal.com/2789.html>

71. Угрозы экономической безопасности предприятия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.arnis.ru/>

Веб-сайти установ

1. Верховна Рада України. Законодавча база. (<http://www.rada.kiev.ua>)
2. Урядовий портал : офіційний сайт Кабміна України (<http://www.kmu.gov.ua/>).
3. Національний банк України (<http://www.bank.gov.ua>).

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та
самостійної роботи студентів
з навчальної дисципліни

**«ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА»**

*(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
усіх форм навчання спеціальності
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»)*

Укладач **ЖИХОР** Олена Борисівна

Відповідальний за випуск *О. В. Димченко*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарової*

План 2017, поз. 262М

Підп. до друку 07.06.2017
Друк на ризографі
Зам. №

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 3,2
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017 р.